

Yeni Rejimin Siyasi ve Mali Ayağı Bağlamında

VARLIK FONU PANELİ

14 NİSAN 2018 - ANKARA

Gazeteci-Yazar Çiğdem Toker

Doç. Dr. Selin Sayek Böke

Prof. Dr. Aziz Konukman

Prof.Dr. Mustafa Durmuş

www.kesk.org.tr

KESK'in SESİ / ÖZEL SAYISI /
20 TEMMUZ 2018

Sahibi

MEHMET BOZGEYİK

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

İlhan Yiğit

Adres

Selânik2 Cad.44/1

Kızılay/ANKARA

www.kesk.org.tr

Tel: 0312 436 71 11

Faks: 0312 436 74 70

Yayına Hazırlayan

AYSUN GEZEN

Kapak Tasarım - Dizgi

Semahi Aydın

Teknik Hazırlık

Onada Tanıtım / www.onada.com.tr

Baskı

Atalay Matbaacılık / 0312 384 41 82

Baskı Adedi 4000

*Bu kitap KESK'in 14 Nisan
2018 tarihinde Ankara'da
yaptığı Türkiye Varlık
Fonu Paneli'nde yapılan
konuşmaların bant
çözümüdür.*

İÇİNDEKİLER

Önsöz - KESK Merkez Yürütme Kurulu	4
Sunuş - İlhan Yiğit KESK Eğitim Örgütlenme ve Basın Yayın Sekreteri	9
Açılış Konuşması Mehmet Bozgeyik - KESK Eş Genel Başkanı	11
Moderatör Ramazan Gürbüz - KESK Genel Sekreteri	19
Çiğdem Toker - Cumhuriyet Gazetesi Yazarı	21
Doç. Dr. Selin Sayek Böke CHP Milletvekili ve PM Üyesi	33
Prof. Dr. Aziz Konukman Gazi Üniversitesi Öğr. Üyesi	51
Prof. Dr. Mustafa Durmuş Gazi Üniversitesi Öğr. Üyesi	77

ÖNSÖZ

15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleşen darbe girişiminin bir şekilde bastırılmasının ardından 20 Temmuz'da ilan edilen OHAL ile birlikte AKP, kendi sivil darbesini başlatmıştır. OHAL öncesinde görece tedricen gerçekleşen ve emek alanını hedef alan, kamunun tasfiyesine, kamu kurumlarının ve kamusal hizmetlerin özelleştirilmesine, buna uygun bir kamu personel rejimi tesis edilmesine dayanan politikalar OHAL ile birlikte hız kazanmış, neoliberal politikalar çok daha saldırgan bir biçimde uygulanmaya başlanmıştır. 24 Haziran 2018 seçimlerinden önce çıkarılan 31 kanun hükmünde kararname ile 150'nin üzerinde yasada, 1000'in üzerinde mevzuat değişikliği gerçekleşmiş ve AKP iktidarının yaratmak istediği "yeni" rejimin köşe taşları bu değişikliklerle atılmaya başlanmıştır. İki yıldır süren OHAL rejimi, 24 Haziran seçimleriyle birlikte tekçi, otoriter, faşizan, dinci, gerici niteliklere haiz tek adam sisteminin kurumsallaşmasının ilk adımlarının atılmasıyla birlikte kalıcı hale gelmiş, süreklileşmiştir. Kanun hükmünde kararnameler köşe taşlarını döşemenin yanı sıra kamu personel rejiminin dönüştürülmesinin, AKP iktidarının hedeflerine tehdit olarak gördüğü muhalif kesimlerin etkisizleştirilmesinin ve kendi kadrolaşmasını tamamlamasının da aracı olmuştur.

Bu süreçte verdiği demeçlerle ülkenin bir Anonim Şirket gibi yönetilmesi arzusunu kamuoyuna aktarmaktan çekinmeyen Cumhurbaşkanı, 24 Haziran seçimlerinin hemen ardından bu arzusuna uygun bir kabine belirlemiş ve ülkeyi Saray'ın elindeki bir şirkete dönüştürme yolunda önemli

adımlar atmıştır. Yeni rejimin en önemli finansal kaynağı olacak olan Varlık Fonu ile 200 milyar dolarlık bir serveti – ki bu servet emekçilerin, halkın alın teriyle, emeğiyle yarattığı değerlerdir – elinde tutan, her türlü denetimden azade olan Cumhurbaşkanı, bütçe sunma yetkisini eline aldığı yetmezmiş gibi damadını da Hazine ve Maliye Bakanı olarak atamış, ülkenin bütün varlıklarının yönetimi tamamen Erdoğan ailesinin eline geçmiştir.

Küresel kapitalist sistemin bir parçası olan Türkiye, tarımsızlaştırma politikalarıyla, üretime dayanmayan ekonomik modellerle hızla bir krize doğru sürüklenmektedir. Tarımın ve hayvancılığın yok edilmesiyle samandan ete birçok ürünü ithal eder konuma gelen ülkemizin, emperyalist ülkelere bağımlılığı her geçen gün derinleşmektedir. Türk lirası dolar başta olmak üzere döviz karşısında değer kaybederken, en temel yaşamsal maddelere zam üstüne zam yağarken, enflasyon hesaplama oyunlarına rağmen son 15 yılın en yüksek seviyesine ulaşmışken, uluslararası sermaye kuruluşlarının önerileri doğrultusunda krizin faturasını emekçilere, halka yıkmaya yönelik adımlar atılmaktadır. Bütçenin büyük bir bölümünü emekçilerin doğrudan ve dolaylı olarak ödediği vergiler oluştururken, bütçe kamusal hizmet üretmek yerine sermayeye teşvikler vermek, vergi indirimleri, afları ve muafiyeti sağlamak üzere kullanılmaktadır. Cari açık, dış borç çok yüksektir ve bütçe açıkça faiz ödeme bütçesine dönüşmüştür. Üstelik şehir hastaneleri ve köprü örneklerinde görüldüğü üzere verilen doluluk ve geçiş garantileriyle, çeşitli fonlardan sermayedarlara aktarılan kaynakların borç yükü de emekçilerin sırtına yüklenmekte, gelecekleri ve hatta çocuklarının gelecekleri ipotek altına alınmaktadır.

Darbe girişiminin hemen akabinde oluşturulan ve KHK'ler ile çeşitli düzenlemeler getirilen Varlık Fonu, bu özelleştirme dalgasının özel bir biçimini oluşturmaktadır. Varlık Fonu'na devredilen varlıkların toplamı, yaklaşık 200 milyar dolar tutarındadır. Bu fon, Sayıştay denetimi başta olmak üzere her tür denetimden azade kılınmıştır. Kendisi adeta paralel bir hazine olarak kurgulanan fon, aslen bir borçlanma ve ipotek fonudur; uluslararası sermaye kuruluşlarından kredi alabilmek üzere kurulan ve yönetimi tamamen Saray'ın, tek adamın emrine bırakılan sınıfsal ve siyasal bir projedir. Fona devredilen ve şirketleştirilen kamu kuruluşlarında çalışan emekçiler açısından ise güvencesiz çalışma koşullarına, sözleşmeli çalışmaya, daha düşük ücretlere mahkum bırakılmak anlamına gelmektedir. Örneğin Varlık Fonuna devredilerek A.Ş haline getirilen PTT çalışanları bir KHK ile kamu personel rejimi dışına çıkarılmış ve idari hizmet sözleşmesi adı altında güvencesizleştirilmiştir; emekçilerin içine itildiği sömürü koşulları kamu kurumlarının şirketleştirilmesi ve kaderinin tek adama bağlanması ile daha da derinleşmiştir. Tüm ülkeyi bir anonim şirket olarak gören, refah devletinin ölümünü ilan eden, kapitalist üretim ilişkilerini tek seçenek olarak sunan anlayış AKP iktidarının tüm politikalarına yansımıştır.

Varlık Fonuna devredilen kamu kuruluşlarında çalışan emekçilerin örgütlü olduğu iş kollarımız Haber-Sen, Birleşik Taşımacılık Çalışanları Sendikası ve Enerji, Sanayi ve Maden Kamu Emekçileri Sendikası bu projeden olumsuz etkilenmektedir. Bununla birlikte aslında Varlık Fonu yerine getirmesi beklenen işlevleri ile toplumun tamamını yarıdan ilgilendirmekte, emeğimizin gasp edilmesi, gelece-

ğimizin ipotek altına alınması anlamına gelmektedir. Kamu kuruluşları şirketleştirilmekte, emekçiler güvencesizleştirilmektedir. 90'lı yıllarda özelleştirmelere karşı ciddi mücadele yürüten ve bu mücadelesini sürdüren KESK ve bağlı sendikalar olarak Varlık Fonu'nun emekçileri karşı karşıya bıraktığı güvencesizleşmeyi, sömürüyü, kamusal varlıkların Saray'a devrini, halkın, emekçilerin sırtına yüklenen borç yükünü, yoksullaşmayı anlatmayı, her yönüyle fonun neye hizmet ettiğinin bilgisini üretmeyi ve buna uygun mücadele pratikleri geliştirmeyi son derece önemli görüyoruz. Düzenlediğimiz panelin de bu bilgiyi ürettiği kadar, mücadele perspektifi sunması bakımından önemli olduğunu düşünüyoruz.

Varlık Fonunun kuruluşundan itibaren süreci takip eden, panel için kendilerinden talep ettiğimiz desteği hiç düşünmeden kabul ederek bu bilginin üretilmesinde önemli pay sahibi olan değerli konuşmacılarımız Çiğdem Toker, Selin Sayek Böke, Aziz Konukman ve Mustafa Durmuş'a teşekkürü bir borç biliriz.

KESK Merkez Yürütme Kurulu

İlhan Yiğit

-KESK Eğitim Örgütlenme ve Basın Yayın Sekreteri -

Değerli konuklarımız, panelimize hoş geldiniz.

Panelimizin formatına ilişkin kısa bir bilgi; açılış konuşması için KESK Eş Genel Başkanı Mehmet Bozgeyik'in ardından panelistlerimizi ve moderatörümüzü sahneye alacağız. İlk bölümde panelistlerimizin sunumlarıyla birlikte gündeme ilişkin detaylı bir bilgilendirme yapılacak. Kuşkusuz panelistlerimiz Varlık Fonunun kendisini zaten ayrıntılı olarak sunacaklardır.

2019 yılı sürecini de birlikte düşündüğümüzde konunun ne kadar önemli olduğunu, bunun basit bir bilgilendirme, bilgi aktarımı olmadığını, bunun yanı sıra esas olarak önümüzdeki sürecin planlanması noktasında önemli olduğunu göreceğiz. Sunumlardan sonra soru-cevap bölümü olacak ve ardından katkı yapmak isteyen arkadaşlarımızla birlikte panelimizi sonuçlandıracağız.

Şimdi panelistlerimizi davet ediyoruz. Çiğdem Toker, Cumhuriyet gazetesi yazarı; Doç.Dr. Selin Sayek Böke, CHP milletvekili ve parti meclisi üyesi; Prof. Dr. Aziz Konukman, Gazi Üniversitesi öğretim üyesi ve Prof. Dr. Mustafa Durmuş, Gazi Üniversitesi öğretim üyesi. Moderatörlüğü ise KESK Genel Sekreteri Ramazan Gürbüz yürütecek. Katılımcıları sahneye alıyorum. Teşekkürler.

AÇILIŞ KONUŞMASI

Mehmet Bozgeyik - KESK Eş Genel Başkanı -

Değerli basın emekçileri, değerli katılımcılar. Ben de sizleri KESK Yürütme Kurulu adına saygıyla selamlıyorum. Özellikle bugün yeni rejimin finansal kaynaklarından birisi olan Varlık Fonunu tartışacağız. Bu anlamda hem kamu emekçileri hem Türkiye halkları açısından önemli bir konu olduğunun bilinciyle hareket ederek, bu tartışmalardan çıkacak sonuçlar üzerine Varlık Fonunun özellikle kamu emekçilerini ileriki dönemde hangi boyutlarıyla ilgilendireceğini konuşacağız. Sonuçları itibarıyla da bir tartışma yürüterek önümüzdeki dönem buna karşı bir mücadele programı oluşturulması noktasında çabalarımız olacaktır.

Özellikle kapitalizmin 2008 yılında dünyada yaşamış olduğu krizinden çıkmasıyla birlikte neoliberal politikalar tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de oldukça saldırgan bir biçimde uygulanmaya devam edilmiştir; geliştirilen güvenlikçi politikalarla, savaş politikaları ile sistem yeniden organize edilmiştir. Reorganizasyon sürecinde özellikle kamu emekçilerine ve demokrasi güçlerine yönelik çok kapsamlı bir saldırının başladığını hepimiz biliyoruz. 20 aydır yaşadığımız OHAL sürecinde çıkartılan 31 tane KHK ile kamunun tamamen tasfiye edilmesine ilişkin birçok kararname

çıkartılmış, parlamento bu süreçte devre dışı bırakılmıştır. Yine 16 yıla varan AKP iktidarı Türkiye ekonomisinin rekor düzeyde büyüdüğünü, işsizliğin azaldığını söyleyen pembe tablolar çizедурсun, umut tacirleri ekran ekran dolaşadursun, tek ses haline getirilen yandaş medyanın gerçekleri karartma çabalarına rağmen gerçekler bugün birer birer ortaya çıkıyor. AKP iktidarı ekonomik krizi, geçim derdini, işsizliğı en acı biçimde deneyimleyen milyonlardan artık bu gerçekleri kaçıramayacağını bir kez daha görmüş oluyor.

Ülkemizde ekonomik ve siyasal krizin derinleştiğı durum her geçen gün daha da kötüye gitmektedir. İşsizlik ve enflasyon bugün çift haneli rakamlara çıkmıştır. Açlık ve yoksulluk sınırı yükselmesine rağmen emekçilere açlık sınırının altında bir asgari ücret dayatmasıyla karşı karşıya kalınmıştır. Yine bugün gelmiş olduğumuz an itibarıyla döviz kurlarında özellikle AKP'nin 16 yıllık iktidarı sürecinde 2002'den 2018'e kadar 4-5 kat hem Euro hem dolarda artışlar olmuştur. Benzin, mazot gibi tüketim malları açısından baktığımızda hepimizi ilgilendiren aynı oranda 5-6 kat artışla Türkiye halklarının karşı karşıya kaldığını hepimiz biliyoruz. Özellikle AKP'nin ithalata dayalı ekonomisinin ortaya çıkarmış olduğu cari açığın her geçen gün artarak büyüdüğü, kimi iktisatçıların söylediğı gibi 50 milyara yakın bir cari açıkla karşı karşıya olduğumuz bugün açısından ortaya çıkmıştır. Özellikle bugün tartışacağımız Varlık Fonuyla kamusal kaynaklar da Sayıştay gibi denetim mekanizmaları kaldırılarak saraya bağlanmıştır.

PTT, Ziraat Bankası, Halk Bankası, Borsa İstanbul, Türk Telekom, TPAO, BOTAŞ, Eti Maden, Çaykur gibi birçok kurumumuz ve varlıklarımız fona devredilmiştir. Buralarda çalışan kamu emekçileri Türkiye Varlık Fonu kışkacında geleceklerinin ne olacağı belirsiz bir duruma getirilmişlerdir. AKP OHAL'den faydalanarak kamusal varlıkların, değerlerin özelleştirmeler yoluyla satışının önündeki tüm engelleri ortadan kaldırmıştır.

Yakın zamanda Türkiye Şeker Fabrikaları Anonim Şirketi'ne ait 14 şeker fabrikasının özelleştirilmesi kararı alınmış, bu hafta içinde de 14 şeker fabrikasının sırayla özelleştirilmelerine başlanmıştır. Dün parlamentoda özellikle ormanlar da orman ürünü kapsamına alınarak holdinglere ormanların 5 yıllığına kiraya verilmesi düzenlemesi yapılmıştır. Yarından itibaren göreceğiz, artık holdinglere ait ormanlarla karşı karşıya kalacağız. Doğal olarak da ormanların, orman ürünlerinin sermayeye, holdinglere peşkeş çekilmesi hızlı bir şekilde AKP'nin uygulamalarından birisi olarak ortaya çıkacaktır.

Özellikle orman arazilerinin 2B sürecinde başlatılan yağma ve talan sürecinin dün çıkartılan yasayla birlikte bir kez daha hızlandırıldığını belirtmek gerekir. Yine dış borç sağlanması için beklenen etkiyi yaratamayan Varlık Fonunun KHK ile yeniden düzenlenmesinde iç borçlanma için Vakıflar Bankası'nın Hazineye devrine kadar birçok alanda emekçiler ve halk aleyhine pek çok düzenleme de AKP ikti-

darı tarafından OHAL'den yararlanılarak hayata geçirilmiştir. Varlık Fonuna devri sağlanan PTT ve iştirakleri kamu kurum ve kuruluşlarına personel alımı için düzenlemelerin kapsamı dışında tutulmuş, sözleşmeli personel alımında KPSS şartı ortadan kaldırılmıştır. Böylece torpil ve kayırmacılıkla gerçekleşen/gerçekleşecek işe alımları iptal eden mahkeme kararları hiçe sayılmıştır. Şirketleşen PTT çalışanlarının kaderi patronun iki dudağı arasına terk edilmiştir.

Binlerce emekçi geleceksizleştirilmiştir. Bizler de Kamu Emekçileri Konfederasyonu olarak, kamunun talan edilmesine, tasfiye edilmesine, özellikle emekçilerin güvencesiz, geleceksiz yaşama mahkum edilmek istenmesine karşı da kararlı bir şekilde bir mücadele programını başından beri yürütüyoruz. Buradaki tartışmalardan sonra bu sürece dair birçok değerlendirmeler yapacağız. Varlık Fonunun oluşum sürecini, hem Körfez ülkeleri hem Avrupa ülkelerindeki fonlara ilişkin karşılaştırmaları akademisyenler, milletvekili arkadaşlar çok ayrıntılı yapacakları için ben bu konuya değinmiyorum. Sonuç itibarıyla şimdiye kadar özellikle kaçak saray, yeni hazine oluşturma süreçlerini OHAL sürecinde hızlandırmıştır. Ancak geldiğimiz güne baktığımızda işsizlik fonu, emeklilik fonu, savunma sanayi fonu, özelleştirme gelir idaresine ayrılan fonlar zaten öteden beri Türkiye'deki hükümetlerin bir kaynak transferi, özel sektöre kendi yandaşlarına kaynak aktarma süreçleri olarak değerlendirilmiştir. Yeni süreçle birlikte de özelleştirmeyle satılacak kamu varlıkları, ayrıca Varlık Fonu, Birey-

sel Emeklilik Sistemi ve Türkiye tasarruf mevduat sigortası gibi çeşitli fonlar ve borçlanmalarla saray kendisine yeni bir paralel hazine oluşturmuştur. Oluşturulan Varlık Fonu da hem TBMM hem de Sayıştay denetiminden muaf tutularak tamamen keyfi tutumlara terk edilmiştir. Bu anlamda KESK Yürütme Kurulu olarak özellikle bugün tartışacağımız konunun ve sonuçlarının hem Türkiye halkları açısından hem kamu emekçileri açısından önemli bir nokta olduğunu belirtmek isterim.

Kurulduğumuz günden bu yana kamusal eğitim, kamusal sağlık ile kamunun tasfiyesi ve özelleştirmesi süreçlerine karşı çıkan bir programı daha da geliştirerek kamunun tasfiye sürecinden etkilenen tüm toplumsal muhalif kesimlerle ortak mücadele yürütmenin temel şart olduğunu bir kez daha ifade ediyorum. Biz bu özelleştirmeler, talana sessiz kalırsak önümüzdeki günlerde Türkiye'nin ekonomik anlamda yaşayacağı kaos, kriz daha da derinleşecek. Kamu emekçileri bu süreçten daha fazla etkilenecek, işsiz kalma süreci hızlanacak. Bu süreci emekçilerle, demokrasi güçleriyle birlikte önümüzdeki dönem tartışarak yeniden bir mücadele programı oluşturmamız gerekiyor.

Panele katılacak arkadaşlara ve sizlere KESK Yürütme Kurulu olarak bir kez daha teşekkür ediyorum. Saygılar sunuyorum.

NELER OLDU

- TUF NÖRLÜK YÖNETİM KURULU 2016'DA OLUŞTU.
- TUF BAŞKANLIĞINA ÖZÜR BAŞKAN/MEHMET BOZTAŞ GEREKİLDİ.
- BU GÖREVLİ 10 AY SÜRDÜREBİLDİ. EYLÜL 2017'DE GÖREVİDEN AĞINDI.
- TUF YEDİ AYDİRE VE KALEFİLE YÖNÜ FİTİRDİ.
- BİST BAŞKAN VE TUF YÖNETİM KURULU FİFENİ HİMMETİ KARAGÖZ.

YENİ REJİMİN SİYASİ VE MALİ AYAĞI BAĞLAMINDA VARLIK FONU

Ramazan Gürbüz, Moderatör (KESK Gnl. Sekreteri)

Çiğdem Toker, Cumhuriyet Gazetesi Yazarı

Doç.Dr. Selin Sayek Böke, CHP Mv. ve PM Üyesi

Prof. Dr. Aziz Konukman, Gazi Üni. Öğr. Üyesi

Prof. Dr. Mustafa Durmuş, Gazi Üni. Öğr. Üyesi

Ramazan Gürbüz

Moderatör - KESK Genel Sekreteri -

Emek ve meslek örgütlerinin değerli temsilcileri, siyasi partilerimizin değerli temsilcileri, bağlı sendikalarımızın değerli yöneticileri ve üyelerimiz, değerli katılımcılar; hepinizi KESK Yürütme Kurulu adına saygıyla selamlıyorum. Bugün Varlık Fonuna ilişkin konfederasyonumuzun yapmış olduğu bu panelde değerli katılımcılarımız bizimle bu son süreçte yaşanan ekonomik ve siyasi krizi birlikte değerlendirecekler.

İlk konuşmacımız Cumhuriyet Gazetesi yazarı Çiğdem Toker. Bize özellikle Varlık Fonunun Türkiye açısından ne getirip ne götürdüğü konusunda genel bilgilendirme yapacak. Panelistlerimiz konuşmalarını bitirdikten hemen sonra soru-cevap bölümü olacak ve katkı sunmak isteyen arkadaşlarımız katkılarını sunabilecekler. Bu şekilde panelimizi sonlandıracağız. Panelimiz başlamadan ifade edeyim. Sayın Çiğdem Toker'in, konuşmasını yaptıktan sonra bir başka programı nedeniyle aramızdan ayrılması durumu söz konusu olacak. Şimdiden katılımcılara bunun bilgisini vermek istiyorum. Sözü sayın Çiğdem Toker'e bırakıyorum. Buyurun.

Çiğdem Toker

- Cumhuriyet Gazetesi Yazarı -

Merhabalar sayın konuklar. Türkiye Varlık Fonu konulu toplantıda konuşmacı olarak davet ettikleri için KESK yönetimine teşekkür ederim. Sizlerle bir arada olmaktan, daha doğrusu bildiklerimi, bir gazeteci olarak izlediklerimi, yazdıklarımı paylaşacak olmaktan dolayı heyecan duyuyorum. Dışarıda, bitişiğimizde bir savaş başlamış olsa da bu heyecanı duyuyorum. Bizim mesleğimiz biraz da böyle. Heyecan duymadan, şaşırmadan yapılabilecek bir iş değil gazetecilik. Bunu paylaşmak istiyorum. Bir de şunu söyleyeyim. Belirsizlik, bu çağın belirleyici temel olgusu. İnsanoğlunun doğasında da bir şeyleri bilme, belirginleştirme ve netleştirme duygusu ve motivasyonu hakim.

Hep önümüzü görmek istiyoruz her adımda. Türkiye Varlık Fonunun da aslında bu olgunun, manzaranın içinde bir şeyleri bilme motivasyonumuza, isteğimize çok denk düşen bir tarafı var; çünkü kapalı götürülen bir konu. Bu kadar büyük yetkilerle donatılmış bir kurum kapalı götürülüyor. Hepimizin hayatını doğrudan ilgilendiren bir mesele. Çok değerli konuşmacılarımız, hocalarım var. Bir arada bulunmaktan da kıvanç duyduğum kıymetli isimlerle bir aradayız. Aynı konuyu konuşacağız. Aynı konuyu konuşacağız ve diğer sayın konuşmacıların konularına, zamanlarına ihtimam, saygı göstererek, daha ziyade gazetecilik

penceresinden bakarak geriye doğru köşe taşlarını aktarıp “20 ay sonra neredeyiz”i anlatmak istiyorum, paylaşmak istiyorum dilim döndüğümce.

Bir sunu hazırladım başlıklar halinde. 20 ay kısa bir zaman değil. Ağustosa geldiğimizde iki yılını doldurmuş olacak TVF. Bu 20 ayda ne oldu, ne bitti, nasıl başladı? Bir kere bunun karakterini belki önce paylaşmakta fayda var. TVF’nin temel karakterini henüz tam çözememiş olsak bile ardındaki sebepleri biliyoruz. Bu, 15 Temmuz darbesinin, kanlı darbe girişiminin hemen ardından mecliste görüşülen bir kanun teklifi olmasıdır. Şimdi düşünün ki kanlı bir darbe girişimi. 251 kişi yaşamını yitirmiş, şehit olmuş. Bu kadar vahim, bu kadar trajik tarihsel bir olayın deyim yerindeyse fotoğrafı tam çekilememiş, hasar tespiti tam olarak yapılamamış; ama bir OHAL ilan edilmiş ve onun hemen ardından meclise tabii ki bir kanun tasarısı değil, kanun teklifi verilmiş. Çünkü o, iktidarın matematiksel olarak oylarıyla getirebildiği daha kısa ve kolay yoldan, o nedenle tercih ettiği bir yöntem. TVF bir kanun teklifi biçiminde geliyor. Şimdi, bunu içtenlikle paylaşayım. Görevin belki bunu öğrenmek diyebilirsiniz, ama ben bu acelenin sebebinin ne olduğunu hala biliyor değilim. Bilenler varsa da öğrenmek isterim. Plan bütçede ve genel kurulda da çok tartışıldı. Neden böyle apar topar biçimde böyle bir darbe girişimin ardından kanun teklifi olarak getirildi? Onu hakikaten bilmiyoruz. 20 ay geçtiğini ve bu sürede çok da kendisinden beklenen kalkınma, kaynak yaratma işlevlerini yerine getirmediğini

hatırlarsak bu acelenin sebebi önem kazanıyor. Bu bir soru işareti olarak dursun. Şimdi bu kanun teklifi Ağustos'ta plan, bütçe komisyonunda çok yoğun tartışıldı dedik. O bir kanun teklifi olarak geldi. Hem iktidar milletvekillerinin söylemleri hem de teklifin gerekçesine bakıldığında özetleyelim. “Reel sektör yatırımlarına, stratejik sektörlerle kaynak sağlayarak kalkınmanın sağlanması, sürdürülebilir büyümenin sağlanması ve ekonomik istikrar” gibi kulağa iyi gelen amaç ve işlevler yüklenmiş bir fon bu. Fakat burada çok tartışılan konu şuydu. Türkiye Varlık Fonu – o vakit sayıp listelemiştik, yazıya da konu ettik – yirminin üzerindeki yürürlükteki kanuna tabi değildi. Kanuna tabi olmadığı tariflendi.

SPK Kanununa, Kamu İhale Kanununa, Kurumlar Vergisi Kanununa, Katma Değer Vergisi kanununa, birçok yasaya tabi değil, ama oradan da şöyle bir paradoksal tablo çıkıyor. Özel hukuka tabi bir anonim şirket, ama Başbakanlığa

bağlı. Ticaret Sicilinde var ama kurumlar vergisine tabi değil. Menkul kıymet ihraç yetkisi veriyorsunuz, ama SPK kanununa tabi değil. Çok büyük ihaleler açabiliyor, ama Kamu İhale Kanununa tabi değil. Üçüncü havalimanı, üçüncü köprü, Akkuyu nükleer santrali, Kanal İstanbul gibi projelerin finansmanında katkıda bulunacağı söyleniyor, öyle tarifleniyor. Sayıştay denetimine tabi değil. Bu yanıyla TVF, Cumhuriyet tarihinin gelmiş geçmiş en ayrıcalıklı şirketi olma vasfına haiz. Şimdi Sayıştay denetimine tabi değil, bu çok tartışıldı kuruluşundan bugüne kadar.

TVF, plan bütçe komisyonu görüşmeleri sırasında da çok tartışıldı. TVF, o plan bütçe komisyonunda üç muhalefet partisinin uzlaştığı, muhalefette uzlaştığı ender konulardan birisidir. Üç muhalefet partisi de neredeyse ortak denebilecek tepkileri göstermişlerdi. Tabi o zaman cumhur ittifakı falan yoktu. TVF'nin Sayıştay denetimine tabi olmaması o kadar büyük eleştirilere konu oldu ki komisyonda, olması da gerekiyordu; çünkü ikinci hazine, ikinci merkez bankası diye nitelenen bir şirket, bir fon kuruyorsunuz. O zaman öyle değildi, ama belliydi öyle olacağı. Kamu sermayeli şirketleri içine dolduruyorsunuz ve meclis adına denetim yapan Sayıştay'ı dışarıda bırakıyorsunuz. Bu çok tartışma konusu olunca aslında orijinal kanun teklifinde olmayan bağımsız denetim meselesi o görüşmeler sırasında getirildi. Şu anda ekranda gördüğünüz şirketler de o zaman bu tartışmalar üzerine konuldu. Bu denetimlerin yapılacağını ve bu şirket isimlerini de bizler kendi gazetecilik çalış-

malarımızla, ticaret sicil kayıtlarına bakarak öğrenebildik. Neyse ki hala açık kaynaklar var. Kararlı biçimde kafanıza takarsanız bazı sonuçlara ulaşabiliyorsunuz. Mesela Varlık Fonu 2016 hesaplarını KPMG'nin; 2017 hesaplarını da Güreli'nin uluslararası küresel denetim şirketlerinin – Türkiye partnerleri olarak anılıyorlar – bağımsız denetçi olarak atandığını öğrenebiliyorsunuz.

Şirket olma vasfından kaynaklanan biraz da zorunluluk. Ama bunlar bile çok yeni. 2016 ve 2017 hesaplarını ayrı şirketler denetliyor. Bu denetim sonuçları açıklanacak mı onu bilmiyoruz. Anayasa mahkemesine göre denetim sorunu gibi böyle bir sorun yok. CHP'nin yaptığı iptal başvurusunu reddetti, TVF'yi anayasaya aykırı bulmadı. Sayıştay denetimine tabi olmamasının, anayasaya aykırı olmadığını nasıl olsa bir bağımsız denetim sağlandığını, bunun da plan-bütçe komisyonuna getirileceğini. Plan-bütçe komisyonu denetimi de ihdas edildi, ama bunların hiçbirisi Sayıştay denetiminin ağırlığı ve içeriğine karşılık gelecek denetimler değiller.

Kamu kaynakları ve çıkarları açısından bakıldığında, göz boyama niteliğindedir bunlar. X holdinginin denetimini yapan bir bağımsız denetim şirketinin öncelikleriyle Ziraat Bankasını denetleyen Sayıştay denetçisinin öncelikleri, kaygıları, tavsiyeleri, önerileri hiç bir olabilir mi! TVF'nin bir de internet sitesi oldu sonra. Orada da görüyorsunuz tek tek okumama gerek var mı bilmiyorum. “Vizyon, misyon” gibi

şeyler var ya kurumlarda, şirketler de koyuyorlar bunu. Vizyon ekonomik istikrarın artırılması ve kalkınmaya katkı sağlamak, kamuya ait kaynakları etkin ve güçlü yönetmek, mevcut kamu varlığına değer katarak gelecek nesiller için güçlü bir Türkiye kurmak için kurulmuş bir yapı. İyi cümleler yani. Bayağı da etkileyici, fiyakalı cümleler. Şiirsel bir dille ifade edecek olursak. Sonra bir sabah kalktık, Resmi Gazetede mükerrer sayılarda – tabi gündüz yoktu bunlar; gündüz olsa tartışması, yankısı daha farklı olacak – OHAL KHK’leri ve devirleri gördük.

7 Ocak 2017 Milli Piyango Türkiye Jokey Kulübü. Bu, Ocak'taki. Esas çok tartışmaya konu olanlar arka arkaya iki kararnameyle 5-6 Şubat'ta geldi. Ziraat Bankası, TPAO, BOTAŞ, PTT, Türksat, Eti Maden, ÇAYKUR, Borsa İstanbul. Ertesi gün de Halk Bankası, Türk Telekom, Türk Hava Yolları'nın 2 milyar bütçesi, hazine arazileri. Yanlış hatırlamıyorsam, Antalya, Akdeniz bandındaki bir takım gayrimenkuller. Sonra şu notu almışım: 25 Aralık 2017'de TVF'ye bir

yurtdışı borçlanma yetkisi veriliyor. Normalde hazinenin tekelinde olması gereken, öyle olduğunu düşündüğümüz bu temel yetkiyi TVF ile paylaşıyorlar. Şimdi portföy değerinin bir hesaba göre 40 milyar dolar olduğu söyleniyor. Bu kamu şirketleri şu anda TVF'nin kapsamında.

Burada şunu söylemek lazım. TVF, Sayıştay denetimine tabi değil, ama “TVF'nin kapsamına aldığı, devredilen kamu şirketleri Sayıştay denetimine tabi olacak mı?” diye temel bir soru karşımıza çıkmıştı o zaman. Bu belirsizdi. Sonra bir açıklama yapıldı. Sayıştay denetimine tabi olan kurumların bu hallerinin devam edeceği söylendi. Bunu yüzde yüz doğru ve ikna edici bir veri olarak alabilir miyiz? Son gelişmeden dolayı çok emin değilim artık ben. Doğan Medya grubunun Demirören grubuna devrinde 675 milyon dolar Ziraat Bankası kredisi kullanıldığına dair haberlerin ardından biraz konuyu araştıralım dediğimizde (Ziraat Bankası henüz doğrulayan ya da yalanlayan bir açıklama yapmadı çok sormamıza rağmen) Ziraat Bankasının faaliyet raporunda öğrendik ki önce Ziraat Bankası'nda bir sermaye artırımına gidilmiş, sonra bütün hisseler TVF'ye devredilmiş.

Ziraat Bankasının Varlık Fonuna devredilmesi Şubat 2017 kararnamesiyle olmuştu, hisseler kalmıştı. Bu, onun tamamlayıcısıdır deniyor. Ama 5 milyar 600 milyonluk Ziraat Bankası hissesi Hazinenin kontrolü ve yönetiminde değil. Hazine artık söz sahibi değil. Bunu anlamamız lazım. 5.6 milyarlık Ziraat Bankası hissesi TVF'ye devredilmiş. Sayış-

tay raporu da biraz daha geriden geldiği için son raporda bu işlemlerin devam ettiği yazıyordu. Bütün hisseleri bir anonim şirkete, özel hukuk hükümlerine tabi anonim şirkete devredilmiş. Artık önünde TC ibaresinin yer almadığı Ziraat Bankası Sayıştay denetimine tabi olur mu olmaz mı? Bu da bekleyip göreceğimiz bir soru.

Hep bu konudaki bilgilerimiz ve gelişmeler ancak bizim kişisel çabalarımızla, gazetecilik inadıyla, ısrarıyla ulaşmaya, öğrenmeye çalıştığımız, biraz da tabii ki hakkını teslim edeyim, bazı muhalefet partisi milletvekillerinin, yanıtları geç gelse de bazen gelmese de yazılı soru önergeleriyle mümkün olabiliyor. Oradan gelen küçük bilgileri birleştirerek anlamlı bütüne ulaşmaya çalışıyoruz. Yoksa yönetici kadrolar, siyasetçiler kendileri istediği zamanlarda kısa, küçük açıklamalarla yetiniyorlar. Mesela TVF'nin başkanı, ilk başkanı sayın Mehmet Bostan göreve atandı. Özelleştirme idaresi başkanıydı. 10 ay kaldı. 10 ay sonra birden görevden alındığını okuduk. TVF Başbakanlığa bağlı. Cumhurbaşkanı bir açıklama yaptı. İstedğimiz gibi gitmedi orada işler mealinde. Yeniden yapılanması gerekiyor diye. Sonuçta TVF 7 aydır başkanlık açısından vekaletle yönetiliyor. Borsa İstanbul başkanı Himmet Karadağ aynı zamanda TVF'nin yönetim kurulu üyesiydi, o vekaleten götürüyor. 7 aydır böyle. Verilen kimi soru önergeleri...o cümleyi kurdu. "Başlangıçta kurduğumuz ekipten gerekli performansı görmedik. Küresel piyasaları bilen, ismine itibar edilen bir ekip kurmak istiyoruz." Ekip deniyor, ama bir kişi görevden

alındı. İlk atanan yönetim kurulu üyeleri hala görevdeler. Yönetim kurulu üyelerinden biri cumhurbaşkanının danışmanı, biri Piri Reis Üniversitesi'nde öğretim üyesi. Diğerleri de öğretim üyesi. Farklı farklı iş, sorumluluk alanları var zaten. Kulis bilgilerine göre toplanıldığında kapsama alınan kurumlardan ülkenin kalkındırılacağı konusunda bir görüş birliği bir türlü olamıyormuş, tartışmaları çok oluyormuş. Bir de temel soru "kim engel oluyor ki iyi bir ekip kuramaz, iyi verim almanıza" gibi bir soru sorulabilir.

Anayasa Mahkemesi Varlık Fonunun kurulmasına dair yasanın bazı maddelerinin iptali için yapılan başvuruyu reddetti. Varlık Fonunun yasama yetkisine, bütçe kurallarına aykırı yönü olmadığına, Sayıştay denetimi dışında tutulmasının denetim dışı tutulduğu anlamına gelmediğine karar verdi. Şöyle söyleyeyim. 90'ların başındaki kendi içtihadına kendisini bağlı hissetmeyen bir AYM'nin bu kararı o yönüyle de çok şaşırtıcı değildir. OHAL KHK'lerinin denetime açık olup olmaması meselesini kast ediyorum ki çok temel, çok radikal bir karardı o. O karar, pek çok mağduriyetin ve hukuksuzluğun da zımnen önünü açmış bir karardır. Bu temel sorunu yavaş yavaş bitiriyorum. Başkanı görevden alınan, yerine atama yapılmayan, strateji planı açıklanmayan, henüz nereye nasıl kaynak sağladığını bilmediğimiz bir TVF. Kaynak üretiyor mu yoksa mevcut kaynakları tüketiyor mu? Bu sorular sorulmuş CHP milletvekili Çetin Osman Budak tarafından. Gelen yanıtlara bakıldığında çok da kaynak tüketmiyor mealinde. 50 milyon kadar özelleştirme

idaresine aktarılmış, aylık 480 bin lira faiz geliri elde ediliyormuş. Bunu öğrendik. Ama mesela 4 kişi çalışıyormuş. Henüz büyük personel alımına gitmemişler. Makam araçları kullanılıyor.

Sayın Hatay milletvekili Hilmi Yarayıcı bir soru önergesi verdi, ona yanıt gelmedi bildiğim kadarıyla. Makam araçları alındığı, kiralandığı yolundaki duyumlarını sordu. Ona cevap gelmedi. Şimdi, son taze haber onu da belirteyim. Akkuyu nükleer santralinin kurulmasına ilişkin temel atma töreninin yapıldığı günlerde, Rusya'yla ilişkilerin ısındığı o günlerde – daha önce TVF ile Rusya'nın bizim Varlık Fonuna karşılık gelen kurumuyla bir anlaşma imzalanmıştı – o anlaşmanın da canlandırılmasına karar verildi. Bildiğimiz en yeni gelişme bu. Varlık fonuyla ilgili genel çerçeve budur. 20 ay geçmiştir üzerinden. 7 aydır, başkan görevden alınmasına karşın henüz asaleten bir atama yapılmamıştır. Nerede, nasıl, ne biçimde borçlandığı, nasıl bir kaynak yarattığını henüz bilmiyoruz. Mega projelerin finansmanı nasıl katkı sağlayacağını henüz bilmiyoruz. Sizi birçok soruyla yeniden baş başa bırakarak konuşmamı noktalıyorum ve teşekkür ediyorum.

Ramazan Gürbüz: Sayın Çiğdem Toker'e çok teşekkür ediyoruz. Her gün köşesini bu ülkedeki talana ilişkin, yağmaya ilişkin, özellikle Cumhuriyetin 80 yıllık birikimlerinin nasıl peşkeş çekildiğini kamuoyuna, hepimize açıklaması açısından son derece önemli bir görevi yerine getiriyor. Bu-

rada da bizlerle Türkiye Varlık Fonunun şu anda Türkiye’deki yasal ayaklarına ve durumuna ilişkin çok kıymetli bilgilerini paylaştı. Kendilerine çok teşekkür ediyorum. Değerli katılımcılar. Çiğdem hanıma belki sorusu olan olabilir...

Çiğdem Toker: Benim çok özel bir programım yok. Programım yarınki yazım. Yarınki yazımı yazmak üzere kalkmak durumundayım. Onun için benim kusuruma bakmayın. Sorulacak bir soru varsa yanıtlayayım.

Gayet iyi anlaşılmış...

Ramazan Gürbüz: Değerli katılımcılar, CHP İzmir milletvekili sayın Selin Sayek Böke hepinizin yakından tanıdığı ekonomist ve politikacı kimliğiyle kamuoyuna ülkede yaşanan bu yağmaya ilişkin düşüncelerini, görüşlerini, politik duruşunu açık ve net ifade etmiş değerli bir akademisyen, doçent doktor. Bizi yine Varlık Fonunun dünyadaki örnekleri bağlamında Türkiye Varlık Fonunun değerlendirilmesi ve emek cephesinin duruşu noktasında bilgilendirecekler. Biz de zevkle dinleyeceğiz.

Doç. Dr. Selin Sayek Böke

- CHP Milletvekili ve PM Üyesi -

Her şeyden önce burada olmaktan büyük bir heyecan duyuyorum. Bu kadar güzel bir havada sizleri buraya getirebilmiş olması, bu konunun ne kadar önemli olduğunu ve değişime ne kadar aç olduğumuzu gösteriyor. Birlikte konuşarak Türkiye'nin çok ihtiyaç duyduğu bir yenilenmeye, değişime olan talebin ortaklığını da burada yaşadığımız kanaatiyle bütün ağırlığa rağmen burada olmaktan ve sizin de burada olmanızdan büyük bir heyecan duyduğumu paylaşarak başlamak istiyorum.

Bugünün ağırlığı dünden biraz daha yoğun. Bana sorarsanız kesif bir savaş ağırlığı var bugün. Bu odada da. Belki de her birimizin yüreğinde. Hepimize şunu hatırlatan bir sabaha uyandığımızı düşünüyorum. Bugün Varlık Fonunu konuşacağız, ama esasında çok sistemik yapısal bir sorunun örneklerine dair konuşuyoruz. Bu örnekler üzerinde sınırlı tartışma yaparsak, var olan yapının bu örnekleri nasıl doğurduğuna dikkat çekmezsek, o yapının temel taşlarını ortaya koymazsak, ihtiyaç duyduğumuz siyaseti de doğru tarif edememiş oluruz.

Ben bugünkü ağırlığın tam da esasında bugün Varlık Fonu etrafında cisimleşen sorunlardan olduğunu tespit etmekle başlamak istiyorum. Bugün savaşın ağırlığını hissediyoruz yüreğimizde. Egemen güçler arasında kendisini

savuran AKP rejimi, Türkiye'yi tamamen dışarıya teslim etmiş ve yerli-milli nidaları arasında savaş coşkusu içinde. Bu coşkunun, bugün tartıştığımız Varlık Fonu özelindeki yıkımın da bir ayağı olduğunu tespit etmek gerekiyor. Şunu da bu mikrofondan söylemek istiyorum: Burada bu duygunun paylaşıldığına da eminim. Biz nasıl ki bundan 14-15 yıl önce hep beraber savaşa hayır dediysek bugün de savaşların insan eliyle olduğunu tespit edip, barışın da insan eliyle inşa edilebileceğini ve barışa ses verdiğimizde bu ülkenin milyonlarının savaşa hayır diyebildiğini, savaşa hayır diyen tezkerelerde bir araya gelinebildiğini yeniden anımsamamız gerekiyor.

Barış inşa eden ve barışı da sadece kendisi için değil, bölgesi için de önemseyen bir tarihsel geçmişten geliyoruz biz. Bizim geleneğimiz bu. Yeniden inşa etmemiz gereken geleneğin de bu olduğunu tespit etmemiz gerekiyor. Bu tespit esasında Varlık Fonundan da bağımsız değil.

Varlık Fonunun teknik detaylarını Çiğdem hanım söyledi. Ben özetleyip, bunun yapısal olarak ne ifade ettiğini vurgulayacağım. Uluslararası karşılaştırmalar yapmayı gerektirecek bir durumu dahi yok Varlık Fonunun. Çünkü uluslararası standartlarda varlık fonları, bir ülkenin var olan varlıklarını bir fona aktararak daha iyi yönetmek ve gelecek nesillere aktarmak üzere kurulan finansal varlıklardır.

Varlık fonunun ismi şunu ifade ediyor: Bir ülkenin var-

lığı vardır. O varlığı gelecek nesillere aktarmak üzere, bir iş yapmak üzere kurulur varlık fonu. Bugün Türkiye'nin gelecek nesillere bırakacak bir varlığını bırakalım, var olan mevcut varlıklarını da talan eden bir iktidar var. Bu varlıklar uluslararası örneklerde ya petrol gelirlerinden, ya doğalgaz gelirlerinden ya da cari fazladan gelir. Örneğin, Çin'sinizdir ve bütün dünyanın fabrikası olmayı kabul etmişsinizdir. Dolayısıyla fazla döviz geliriniz vardır. Bu geliri gelecek nesillere aktaracak bir mekanizma kurmak istersiniz. Veya Kore'sinizdir. Bu da değilse belki bütçe fazlanız vardır. O bütçe fazlasını ne yapacağınızı bilememişsinizdir. Bütün ihtiyaçlarınız giderilmiştir ülkede. O fazlayı gelecek nesillere aktarmak üzere bir kurum tasarlamamız gerekir.

Türkiye'de petrol, doğalgaz geliri fazlası var mı? Türkiye'nin cari fazlası var mı? Türkiye'nin ihtiyaçları giderilmiş, dolayısıyla bütçesel olarak "yeni bir şey yapmama gerek yok, ben bu parayı kenara koyacağım" diyeceği, sorunlarını çözdüğü bir düzlem var mı? Yok. Bunların hepsine yanıt hayır ise özüyle bir varlık fonundan bahsetmek, uluslararası benzer yapılarla karşılaştırmak korkarım ki çok anlamlı olmayacaktır. Uluslararası karşılaştırmamın tam da burada noktalanacağı kanaatindeyim. Diğer ülkelerde böyle bizimkine benzer yapılar yok. Bizimki bir varlık fonu değil. Bizimki açıkça bir ipotek fonu. Bırakın geleceğe miras bırakmayı, bütün cumhuriyet miraslarını ipotek ettirerek yeni borçlanma mekanizması kuran ve bu yolla da var olan talan düzeminde Türkiye'yi değil, kendi siyasi iktidarının geleceğini ga-

ranti altına alan bir siyasi anlayışla karşı karşıyayız. Böyle baktığınız zaman, bugün Türkiye'nin ekonomisinin yaşadığı bütün yapısal sorunların bir tezahürü esasında Varlık Fonu.

Eğer böyleyse izin verirsiniz tam da ne ifade ettiğini, Türkiye'nin bugün yaşadığı genelden örnekleme ihtiyacı duyuyorum. Bir post-gerçeklik döneminde olduğumuzu tartışıyoruz yıllardır. Gerçekte yaşananla, yaratılan algı birbirinden çok kopuk. Türkiye bunu belki de en keskin biçimiyle yaşıyor. Bu post-gerçeklik ekonomik verilerde, ekonomik anlatıda kendini özellikle son dönemde çok somutlamış vaziyette.

Bu şizofrenik durumu bir tarif edelim: Varlık Fonu tam da bu şizofrenik durumu, post-gerçekliği yansıtan bir örnek olarak karşımıza çıkacak böyle tarif ettiğimizde. Bir yanda müthiş bir siyasi coşku var. Yüzde 7,4 büyümüşüz. Öte yanda asgari ücretliyle konuşuyorsunuz, 1603 lira ücret alıyor, açlık sınırı 1660 lira bu ülkede. Yüzde 7,4'lük büyümeye bakıyorsunuz; toplamın yüzde 99'u; beyaz yakalı, kendisini sermaye sınıfından sayan plazada yaşayan bankacısı, büyümeye baktığında şunu görüyor: Büyümüşüz, ama emeğin aldığı pay küçülmüş. Dolayısıyla post-gerçeklik şöyle bir tablo koyuyor karşımıza. Bir rakam üzerinden bir coşku ve onun lansmanı yaşanırken, diğer yandan ülkenin milyonları yokluk ve esareti doğuran sistemin altında eziliyor.

Bu hafta Merkez Bankası Başkanı Meclise geldi ve yine bu muhteşem ekonomik tabloyu bizlerle paylaştı ve şu cümleyi sarf etti: “Türkiye’de doğrudan yabancı yatırım istikrarlı bir tablo sergiliyor”. Bu istikrar kelimesinde aynı savaşta olduğu gibi anlaşılamadığımız açık.

Doğrudan yabancı yatırımda herhangi bir istikrar yaşanmıyor. Türkiye’ye yapılıyor olan bütün adı yatırım olan finansal araç aktarımları borç mekanizması ile geliyor. Türkiye’ye bir fabrika kurmaya gelmiyor. Türkiye’de istihdam yaratmaya gelmiyor. Türkiye’de AKP iktidarının satıp savurduğu, bizlerin kurmuş olduğu fabrikaları almaya geliyor. Eğer öyle yapmıyorsa borç vermeye geliyor. Yani her ne kadar istikrarlı olduğu söyleniyorsa da bir gerçeklik yaşanıyor. O gerçeklik somut biçimde elimizde var olan bütün mirasın satıldığı, yabancılardan bu mirasa dahi artık bakmadığı, güven duymadığı, onun yerine yüksek faizle borç verdiği bir Türkiye ekonomisi gerçekliği. Başka bir ikilem de geçtiğimiz haftalarda yaşandı. Bir anda adına süper teşvik paketleri denen büyük heyecanla lansmanı yapılan teşvik paketleri var. Bunlar açıklanırken aynı esnada ekranda Türk lirasının, 80 milyon insanın kullandığı paranın kuruş kuruş eridiğine şahit olduk. Bir yanda 19 şirkete verilen milyarlar-dan duyulan siyasi heyecan, öte yanda Türk lirasının değer kaybından her birimizin cebinin eridiği, pazarın alev yerine döndüğü, insanların gıdasını alamaz hale geldiği bir Türkiye gerçekliği... Aynı post-gerçekliği Varlık Fonunda yaşıyoruz.

Bu Varlık Fonuyla kamu kaynakları daha etkin kullanılacak deniyor. Peki gerçek ne?

Var olan kamu kaynakları bu Varlık Fonuna aktarılacak ve denetimsiz bir biçimde, bizim kontrolümüzde olmayan bir özel şirket tarafından satılacak. Yani biraz önce tarif ettiğimiz post-gerçekliğin ta kendisi. Böyle baktığınız zaman bu meselenin gelip geçici, konjonktürel, bir-iki günün, birkaç ayın meselesi olmadığını, meselenin bir rejim inşası, o rejimi inşa ederken bir ekonomik yapının kurulması olduğunu anlıyoruz. O zaman bizim bu yapıyı tarif etmemiz gerekiyor. Bu yapı içinde Varlık Fonunun nereye oturduğunu görmemiz gerekiyor. Bu yapıyla mücadele edilecekse siyaseten ne yapmamız gerektiğini konuşmamız gerekiyor. Bu yapı çok açıkça siyasi tercihle ortaya konuyor. Biz aslında bir kader yaşıyoruz. AKP'nin kendi geleceğini siyaseten garanti

altına almak için kurduğu bir yapının sonuçları biraz önce tarif ettiğimiz şeyler. Varlık Fonu da o sonuçları doğuran araçlardan bir tanesi. Çünkü düzenin kendisi şunun üzerine inşa edilmiş: Var olan kamu kaynakları değişik araçlarla bu toplumun yüzde 1'ine transfer edilir. Bu yüzde 1 rantçı sermayeyi temsil eder. Bunun içine rantçı finans sermaye de, inşaat sermayesi de girer. Kamu kaynakları genelde kamu ihaleleri yoluyla, özellikle mega projeler adı altında yandaş sermayeye aktarılır, ya da faiz ödemesi yoluyla finans sermayesine...Bu kaynak daha sonra bir havuzda biriktirilerek, birlikte, siyasi amaçlarla talan edilir. O talandan yaratılan varlık ve kaynak, iktidarın kendi siyasetini devam ettirmek üzere bir finansman aracı olarak kullanılır. Bu kaynağın bir kısmı da yüzde 99'un sosyal olarak ihtiyaç duyduğu ve normal şartlarda sosyal devlet tarafından karşılanması gereken ihtiyacını, partizan bağlar ve ilişkiler üzerinden, iktidarın kendi tercihleriyle, hak temelli değil, iktidarın tercih ettiği kesimlere aktararak karşılamak üzere kullanılır...

Bu tartışmanın da aslında yüzde 99 içerisinde, kendi ihtiyacını gidermek için bu kaynaklara başvuran yurttaşlarımız üzerinden yapılması yanlıştır. Esas mesele yüzde 1'in elinde tuttuğu kaynağı bir siyasi iktidarın aracı haline getirdiği düzendir. Bu düzeni tarif ederken çok açık biçimde şu anda sınıf siyasetini tarif etmiş oluyoruz. AKP iktidarının kurduğu bu talan ekonomi düzeni, işte, yüzde 1 rantçı sermayeyi destekleyen, temelde bu rantçı sermaye sınıfı için yürütülen siyasetin sonucudur. Yok saydığı, haklarını

vermediği yüzde 99 da aslında bizler için emek sınıfının tarihidir. Böyle tarif ediyorsak bu yapıyı, bu siyasetin karşısına konması gereken alternatif siyaset de açıkça sınıf temelli olmalı ve emek temelli bir sınıf siyasetiyle bu yapının değişmesi için mücadele etmeli. Bu işin ekonomi tarafı... Ama tabi bununla sınırlı bir yapısal inşa sürecinden bahsetmiyoruz.

Aynı rejim, bu kaynakların bir kısmını hak temelli olarak ve yurttaşlık bağları üzerinden değil, inançları istismar ederek siyasal İslamcı anlayışı kökleştirmeye hizmet edecek şekilde dağıtıyor. Ben bu kısma girmeyeceğim ama bu da neoliberal düzenin, yüzde 1 rantçı sermaye sınıf için yürütülen siyasetin temel araçlarından bir tanesi. Aslında bu durum da kurmamız gereken siyasetin esasının neden laiklik eksenli olması gerektiğini çok somutlaştırıyor. Ve esasında şunu da söylemiş oluyor bize: Biz ekonomi siyaseti kurgularken bunu salt ekonomi araçları üzerinden ve ekonomi sonuçları üzerinden konuşamayız. Bu bütüncül bir siyasetin parçası olursa anlamlı olur. Laiklik mücadelesi vermezseniz, emek mücadelesi, ekonomi zemininde yapacağınız mücadele eksik kalır.

Yüzde 99'un içerisinde ihtiyaç gidermek için yapılan sosyal transferler, hak temelli değil, inancın sömürüsü üzerinden yapılıyorsa ekonomik eşitlik mücadelesi laiklik olmadan verilemez. Bunu da vurgulama ihtiyacı duyuyorum...

Bu rejimin üçüncü ayağı, konuşmanın en başında ortaklaştığımız OHAL'le somutlanan, savaşla somutlanan bir yıkım, korku ve baskı...

Bunu OHAL rejimi diye tarif etmemizin temel sebebi bu. Sadece OHAL'i kaldırmak artık çare olmayacaktır. OHAL, OHAL rejiminin bir aracı haline gelmiştir. Mesele o rejimin bütününe değışmesidir. Sadece OHAL'in kalkmasıyla emek sınıfının vereceğı mücadeleden ekonomik olarak da başarıya ulaştığını söylemek mümkün olmayacaktır. Unutmayalım ki bir bütüncül yapıyla mücadele ediyoruz. Bunun karşısına konacak mücadele de benzer bir bütünlük içermeli. Onun için eşitliğı, özgürlüğü, barışı, laikliğı savunurken demokrasi demenin de gerektiğini, bunlardan biri olmazsa mücadelemizin eksik olacağını ve sonuç alamayacağını bilen bir siyaset kurmamız gerekiyor. Biz aynı kararlılıkla laiklik, eşitlik, özgürlük, barış demezsek, demokrasi mücadelesinin başarılı olması mümkün olmayacaktır. Bunların bir bütün olduğunu, bütüncül bir yapıyla mücadele ettiğimizi unutmadan mücadele etmemiz ve emek sınıfı temelli bir mücadeleyi acilen vermemiz gerekiyor. Bu mücadeleyi yıllardır kurmaya çalışanlar olan sizlere söylememe belki gerek yok, ama bu siyaseti büyötmeye çok ihtiyaç olduğu, bunun üzerine kurulmuş bir siyasetin zamanın ruhunu yakalayacağı gerçeğinden hareketle, gelecek için umudun da burada yattığını paylaşmak istiyorum.

Şimdi o zaman bu Varlık Fonu neresine giriyor bu yapı-

sal tarifi diye düşünmek gerekiyor. Esasında her yerine giriyor. Varlık Fonunun en temel unsurlarına dönersek bunu görürüz. Çiğdem hanım dedi ki; neydi acele, niçin hemen 20 Temmuz sivil darbesinden sonra hiç beklemeden bir ihtiyaç varmışçasına getirildi? Çünkü bir ihtiyaç vardı... Bir kaynak ihtiyacı vardı. Talan edilecek kaynakların sonuna gelinmiş, sürekli bir kaynak yaratma sıkıntısı mevcut. Varlık Fonunun acelesi de oradan geliyordu zaten. Aynı zamanda yapısal olarak da bir inşaa sürecini hızlandırma dönemine girilmişti.

20 Temmuz sivil darbesi bu anlamda bir milattı. O sivil darbe sürecinin bir parçası da kamu kaynaklarını daha hızlı talan etmek için gereken bazı kurumsal yapıların inşasını gerektiriyordu. Acele bundandı. Yapısal olarak zaten kurulmuş olan düzeni perçinlemek içindi.

Ne söyledi Çiğdem hanım?: Hiçbir kanuna tabi olmayacak şekilde bu kurumsal yapı (Varlık Fonu) kuruldu. Az önce tarif ettiğim ekonomik yapıdan hiç ayrıışmıyor bu. 16-17 yıllık AKP iktidarı döneminde kamu kaynaklarının talanı için kullanılmış en somut araç örneğın, kamu ihale kanunu oldu. Kanunun kendisi kullanılmadı aslında, kanun delinerek araçsallaştırıldı. Ne yaptılar? Yaklaşık her ay bir kere Kamu İhale Kanunu değıştirildi. Yani dendi ki; bu ay biz ihalelerin sarı kazak giymiş olanlara verilmesini tercih ediyoruz, gelecek ay mavi gözlüklere verilmesini tercih ediyoruz, ondan sonraki ay gözlük takanlara verilmesini tercih ediyoruz. Bunu belirleyenin ne olduğu asla bilinmedi, ama kanunu

her ay değiştirmek yoluyla kamu kaynakları belli bir biçimde, istenen belli kişilere aktarıldı. Biraz önce tarif ettiğimiz yüzde 1'lik rantçı sermayeye havuzu beslemesi için kaynağın aktarılma mekanizması olarak kullanıldı kamu ihale kanunun delinmesi. Varlık Fonuyla, “Kamu İhale Kanununa tabi olmayan bir yapıyla, kanunu deleceğime, artık kanuna hiç tabi olmadan kaynak aktarım mekanizması çalıştırırım” denmiş oluyor, ama özünde yapısal olarak yine aynı mantık var.

Varlık Fonu ile ilgili bir başka unsur, Sayıştay denetimine tabi olmaması. Anayasa Mahkemesinin de esasında zaten tabi olmasa olur demiş olması. Bunlar da yine var olan saray rejiminin yapısıyla çok örtüşen unsurlar. Hangi denetimi gördük şimdiye kadar bu saray rejimi döneminde! Gelen Sayıştay raporları, milyarlarca lira harcanmış bakanlıklarla ilgili bile tek sayfa geliyor. Zaten bir Sayıştay denetiminin olmadığı yerde, bu kurumun da Sayıştay denetimine tabi olmasına gerek yok denmiş herhalde! O dönemde çok itiraz etmiştik. Kamu kaynaklarının bir özel şirkete aktarılıyor olması ve özel şirketin de kamu tarafından yönetiliyor görünmesinin çok sorunlu bir kurumsal yapıya işaret ettiğini belirtmiştik.

Bu kurumsal yapı her ne kadar Başbakanlığa bağlı görünse de yönetiminde aktif rol alanlar saraydan seçilmiş sarayın temsilcileri. Yani idari olarak da bugün yaşıyor olduğumuz rejimin yapısının somutlanmış bir örneği. Ka-

rarlar saraydan veriliyor. Başbakanlığa bağıymış gibi görünen yapının içinde nihayetinde kaynakların kullanımına, nasıl talan edileceğine karar verecek olan şahıslar saray tarafından belirleniyor. Bu da yapısal olarak kuruluyor olan tek adam rejiminin, saraydan yönetimin, Varlık Fonunda cisimleşmesi anlamına geliyor. Varlık Fonunun yaptığı en temel iş, var olan kaynakları bir borçlanma mekanizması olarak havuzda toplamak, havuzun yönetimini de saraya teslim etmek.

Teslim alınmış kamu varlıkları içinde, Botaş, Ziraat, Çaykur ve aklınıza gelecek her şey var. Varlık Fonu bu kaynakları ipotek ettirerek ortaya çıkacak olan varlığı da nasıl harcayacağını kimseye anlatmıyor. Gelir yapısını biliyoruz, ama giderin yapısına dair en ufak bilgimiz yok. En önemlisi, ki o dönemde bu itirazı yapmıştık: Bu Varlık Fonu esasında var olan kamu kurumlarını, varsa fazla gelirleri hazineye aktaracakları bir düzen yerine o kaynağı bir özel şirket olarak kurulmuş olan Varlık Fonuna aktarılmasına yol açmış oluyor. Yani paralel bir hazinenin doğrudan saray eliyle kurulmuş olması anlamına geliyor.

Bir şeyin paralelinin kurulmuş olması yine bu saray rejiminin yapısıyla örtüşmüyor mu? Örtüşüyor. Daha önce de başka şeylerin paralelini kurmuşlardı, şimdi de hazineninkini kurmuş oluyorlar. Özünde bu bir örnek sadece.

Paralel hazine, biraz önce Çiğdem hanım bunu da vur-

guladı, aynı zamanda dışarıdan borçlanma yetkisi de alıyor. Hazinesinin kaynaklarını kendisine aktarmasının ötesinde, hazinenin yetkisini de kendisine aktarıyor. “Ben Türkiye adına”, dikkat edelim, Türkiye için projeler adına değil “Türkiye adına borçlanacağım, ama özel bir şirket olan Varlık Fonu adına harcayacağım” deyip borçlanma yetkisini de üzerine almış oluyor. Bunun da neden bu yapısal düzenle çok örtüş-tüğünü açalım: Bugün kurulmuş olan bu ekonomik düzen aynı zamanda Türkiye’yi her anlamda dışarıya bağımlı kılan bir düzen. Bunu dış politikada Türkiye’nin emperyal güçler arasında savrulmasında görüyoruz, çünkü bağımsızlığı yok. Bunu ekonomide, üretimde ithal girdilere olan bağımlılıkta görüyoruz, ne yapacaksa dışarıdan borçlanma ile yapma ihtiyacında olmasında görüyoruz. Türkiye’nin AKP tarafından kurulmuş olan düzeni, Türkiye’yi her açıdan dışarıya bağımlı kılmıştır ve burada dışarıdan borçlanma en somut bağımlılık inşası aracı olarak zaten uluslararası sermaye tarafından Türkiye’ye empoze edilmiştir. Yani bu iktidar bile isteye borçlu bir ekonomik düzeni kendi eliyle kurmuştur. Varlık Fonu da bu yapısal düzeni devam ettirmek için kul-lanılan yeni bir borçlanma aracı olarak karşımıza çıkıyor. Dolayısıyla Varlık Fonu, özünde tam da bu saray rejiminin bir örneği ve yansıması...

Varlık Fonunun kaynaklarına baktığımız zaman, kendi ifadeleriyle, ihtiyaç fazlası gelirin bir temel kaynak olacağını söylüyorlar. Oysa yok öyle bir gelir. O zaman aslında Varlık Fonu ile hükümet diyor ki; “biz bu yapı aracılığıyla

dışarıdan borçlanacağız.” Bakarsanız son rakamlara, Türkiye’nin milli gelirinin yüzde 52’si kadar dış borcu var zaten. Yeni borçlanma imkanı gittikçe sınırlanıyor. Türkiye’nin kendisinden kaynaklı ortaya çıkan riskler borçlanmayı zorlaştırıyor. O zorlaşmanın karşılığı bir yandan yüksek faiz olarak bize yansıyor, ama aynı zamanda borç alınacak kaynaklar da günden güne sınırlanıyor. Borç pastası da küçülüyor. Çünkü Amerika parayı kendi evine geri çağırıyor ve çağırmaya devam edeceğini da açıkça söylüyor. Bu koşullarda borçlanmanın kolay olmayacağı açıkken, hükümet Varlık Fonu ile yeni bir borçlanma aracı kurmuş oluyor.

Üçüncüsüne geliyoruz: Deniyor ki; özelleştirme kapsamında elde edilen kaynaklarla biz gelir yaratacağız. Özelleştirme kapsamında elde edilen kaynakları hatırlarsanız, geçtiğimiz AKP hükümetleri dönemlerinde 60 milyarın üzerinde bir özelleştirme geliri elde edildi. Soru şu: Bu gelirle AKP Türkiye için ne yaptı? Cevap belli: Betona gömdü. Bu noktada değerli Erinç hocanın son haftalardaki yazılarında ifade ettiği rakamlar çok çarpıcı:

Sadece son on yıl içinde bu ülkede 550 milyar lira betona gömülmüş. AKP rejimi sürecinde 800 milyar liraya yakın para betona gömülmüş.

Özelleştirmeden gelecek kaynağın Türkiye’ye fayda getirecek, ekonomik kapasitemizi arttıracak, pastayı büyütecek ya da gelirin hakça paylaşılmasını mümkün kılacak

işler yapmak yerine, kimi zaman sarayın içinde çoğu zaman sarayın dışında kimsenin kullanmayacağı köprülere, hepimize zarar olarak dönen şehir hastanelerine, geçmediğimiz yollara ama en önemlisi imar izinlerini değiştirerek göklere yükselen rantçı binalara yatırıyor. Dolayısıyla özelleştirilmeden elde edilen gelirin de doğru kullanılacağına dair bir bulgu yok. Bir endişe de son dönemde alevlenmiş olan şeker fabrikaları üzerinden yaşadığımız kaygı. Var olan kamu kaynaklarını önce işlemez hale getirip, sonra bunlar zarar ediyor, satılması gerek diyerek biraz önce tarif ettiğim post-gerçeklik üzerinden var olan kaynakları rantçı ve tekelci sermayeye teslim eden bir anlayışla karşı karşıyayız. Varlık Fonu da belli ki bunun için bir araç olarak kullanılacak. Bunda herhangi bir tereddüt yok...

Ez cümle; neyle karşı karşıya olduğumuz çok açık. Varlık Fonu sadece bir örnek. Varlık Fonu da emek sınıfını doğrudan ilgilendiren bir iş yapıyor, ama zaten saray rejiminin kurmuş olduğu ekonomik düzen doğrudan emek karşıtı, rantçı sermayeden yana bir siyasi ekonomik yapıyı kurdu Türkiye’de. O zaman 2019’a giderken ortaya konacak olan demokrasi mücadelesini, biraz önce tarif ettiğimiz gibi, bu yapıya alternatif bir başka yapı koyacağımız, bunun ülkenin yüzde 99’unu içereceği üzerine kuralmalıyız. Bu düzlemde farklı siyasi partilere oy vermiş ama adaleti isteyen milyonların bir araya gelip ortaklaşmasını bizim sağlamamız gerekiyor. Bunu yaparken de kendi öz değerlerimizle ve bu öz değerlerin tam da yüzde 99’un talep ettiği değerler

olduğu gerçeğinden hareketle, hem dilimizle hem eylemimizle, özgürlük, eşitlik, barış, laiklik diyen, demokrasi mücadelesinin asla bunlardan bağımsız olamayacağını, emekten yana düzenin de ancak bu değerlerle kurulacağını, bir ittifak yapılacaksa da ittifakın siyasi partiler arasında değil, bu değerler etrafında bir ortak Türkiye geleceği hayalinde olması gerektiğini bizler anlatmalıyız topluma.

Buradaki varlığınız bu mücadelenin kazanılabileceğinin kanıtı. Size gönülden teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

Ramazan Gürbüz: Bu güzel konuşma için ekleyeceğimiz hiçbir şey yok. Çok teşekkür ediyoruz sevgili vekilime. Sağ olsunlar.

Değerli dostlar, değerli katılımcılar, her dönem KESK'in dostu yoldaşı, profesör doktor Aziz Konukman hocamız yine bize, Varlık Fonuna ilişkin bilgi verecek. Hocamızı her başımız sıkıştığında bir toplantıya çağırırız. Sağ olsunlar Mustafa hocam, Aziz hocam. İki yıl önce yine MYK olarak bir araya geldik. Bu yürütülen savaş politikasına ilişkin bir hocamızdan görüş soralım dedik. Önce hocam bize sordu, dedi ki "siz ne düşünüyorsunuz?"

Bütçe konusunda bir yayın çıkarmak istiyorduk. 2016 bütçesinin savaş bütçesi olması tezinden hareketle bir yayın çıkartmak istiyorduk. Hocamız bize dedi ki, "nereden

ıkarttınız bu 2016 bütçesinin savaş bütçesi olduğunu?” Biz kaldık tabi. Nereden dedi, “hangi veri elinizde, bu bütçe-yi aldınız, incelediniz de milli savunma bakanlığı bir önceki yıla oranla yüzde 12’den yüzde 22’ye mi çıkmış, nereden gördünüz?” dedi. Orada gerçekten anormal bir artış yok. Hoca dedi ki “evet bu tam da bir savaş bütçesi ama bunu AKP iktidarı fonlar kanalıyla finanse ediyor.” Savunma sa-nayi fonu paralel bir bütçe gibi. Bu korkunç bir durumdu ve tamamen denetim dışı bu fonlar, özellikle savunma sa-nayi fonu. Varlık Fonuna ilişkin de hocamın bu süreçte çok değerli katkıları oldu. Hem kamuoyuyla paylaştı, hem ör-gütümüzün toplantılarında yer aldı. Sözü değerli hocama bırakıyorum.

Prof. Dr. Aziz Konukman

- Gazi Üni. Öğr. Üyesi -

İki konuşmacı öyle içi dolu ve içeriği zengin şeyler anlattı ki; bize söyleyecek bir şey kalmadı. Toplantı öncesinde bir ön görüşme yaptık. Dedik ki, ilk iki konuşmacı Selin ve Çiğdem hanım olacak. Böyle olacağını biliyorduk. Dolayısıyla bir sürpriz durum söz konusu değil. Peki paneldeki iş bölümüne göre biz neyi konuşacağız ve tartışacağız? Emin olun çok az, ufak tefek boşluklar var, onları dolduracağız, önden de konuşmalarını özellikle istedik. Söyleyeceklerimiz o konuşmaların üzerine inşa edilecek. Böylece merak etmeyin, kendimize bir alan açmış olduk.

Benim payıma düşen konu “Bütçe hakkı meselesi”. Bu çerçevede bütçe hakkı ile Varlık Fonu arasındaki ilişkiyi tartışacağım. Ne yazık ki, bu çok işlenen bir konu değil. Ama haksızlık da etmeyeyim, bütçe görüşmeleri sırasında hem bütçenin kendisi ile hem de kesin hesapla ilgili sevgili Rahmi Aşkın Türelî’yi de burada anayım. Eski TBMM plan-bütçe komisyonundan arkadaşımızın önderliğinde CHP çok güzel çalışmalar yaptı. Tuğla kalınlığında kapsamlı raporlarla hem bütçe hem de kesin hesap tasarılarına muhalefet şerhi koydular.

CHP’nin tek eksikliği, bu raporları kamuoyuyla yeterince paylaşamamış olmasıdır. Demokrasimizde ku-

rumların, partilerin çalışmalarını kamuoyuna duyurmada ciddi sorunları var. Zannediliyor ki, ilgili raporlar söz konusu kurumların ve partilerin web sitesinde yer aldığı anda kamuoyu bu raporlara kolayca erişecek. Oysa durum hiç de öyle değil. Özel bir çaba sarf edilmezse kamuoyunun bilgilendirilmesi mümkün olmuyor. Burada muhalefet partilerinin daha da yoğun bir çaba harcaması gerekiyor. Ben buna sanal demokrasi ortamı diyorum. Sanalın gerçeğe dönüşmesi isteniyorsa bu yönde çok çalışmak gerekiyor.

CHP diyor ki, merak eden baksın chp.org.tr'de açılımı olan şu dosyada. Kardeşim kim açacak, bakacak oraya. Ya da tbmm.gov.tr'ye git bak deniliyor. Kim bakacak oraya? Sen bizim gözümüzün içine sokacaksın. Bizim insanımızın gidip oraya bakma alışkanlığı veya imkanı yok.

Bu sadece bizde değil, dünyada da önemli bir sorun. Somutlaştırayım: Dünya Bankası bile Afrika'da bu AIDS meselesinde mücadele ederken bu sorunla karşılaşmış. Şehir merkezlerindeki tedavi kurumlarını gerekli ilaçlarla donattıktan sonra sitesinde yaptığı bir duyuruyla demiş ki, "eğer hasta iseniz gidip Afrika'nın şu kasabasının bilmem ne merkezine ulaşın ve ilacı temin edin." Görülüyor ki, ne gelen var ne de giden. Çünkü kırsal kesimde yaşayan yoksul hastaların o merkezlere erişebilmesi masraf gerektiriyor. Dünya Sağlık Örgütü bu uygulamaya yönelik ciddi eleştirilerde bulundu. Dünya Bankası bu eleştirileri kabullenmek zorunda kaldı. İlgili yazında buna "erişilebilir-

lik sorunu” deniliyor. Afrika’nın bilmem neresinde dış dünyayla ilişkisi kopmuş insana www....diyerek web adresi ve kent merkezindeki adreslere yönlendirmek abesle iştigal oluyor. Oraya girecek, “aaa bilmem ne kasabasında AİDS ilacı varmış gidip alayım” diyecek. Nitekim alamıyor da...

Erişilebilirlik sorunu ve çözümüne yönelik arayışlar devam etmektedir. Dolayısıyla “Raporu şuraya koydum al, bak” devri geçti artık. Yok öyle bir şey. Resmen o raporları kamuoyunun bilgisine bir şekilde sunacak ve ulaştıracaksınız. Maalesef sözünü ettiğim CHP raporları gibi güzel çalışmalar, iyi çalışmalar ulaşamıyor geniş halk yığınlarına. Keza bu tür raporlar, tabiri sevmiyorum, STK yerine demokratik meslek kitle örgütleri kavramını tercih ediyorum, demokratik meslek kitle örgütlerine de ulaşamıyor. Aynı şekilde bu kuruluşların benzeri nitelikteki çalışmaları da kamuoyuna ulaşamıyor. Partilere kızıyoruz ama peki KESK her şeyi kamuoyuna ulaştırabiliyor mu? Bu çağımızın ortak bir sorunu. Sanal demokrasiyi gerçek demokrasiye dönüştüremezsek olmuyor bu iş, yürümüyor.

Ben sunuşumun temellendiği birkaç çalışmamı sizlerle paylaşmak istiyorum. Sunuşumda bazı noktalara kısaca değineceğim. Lütfen ayrıntısı için o çalışmalarına bakınız. Konuşmamın dayandığı ilk çalışmam “Başkanlık Sisteminin Ekonomiye Etkisi” başlığını taşıyor. Çalışma, Türkiye Barolar Birliği’nin 336 nolu kitabında yer alıyor. Ancak kitap kurumun web sitesinde yer almıyor. Kurum kitabı da ne zaman

dağıttı biliyor musunuz? Söyleyeyim tarihini. Seçimden bir gün önce. İşte size yeni bir erişilebilirlik sorunu örneği. Kitaplar zamanında ve gerektiği anda okuyucuya ulaştırılmıyor. İkinci çalışmamızın başlığı “Türkiye’de Bütçe Hakkının Kullanımı: Sorunlar ve Çözüm Önerileri”. Çalışma, Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi’nin ilk sayısında yayımlandı. Son çalışmamız ise ortak yazarlı olup (Orhan ŞİMŞEK’le birlikte) “Ulusal Varlık Fonları ve Türkiye Uygulaması” başlığını taşıyor. Çalışma, *Çalışma ve Toplum*, 2017/4 (sayı 55) dergisinde yayımlanmıştır.

Şimdi gelelim konumuza. Bizim büyük bir kıskançlıkla savunmamız gereken şey bütçe hakkı. Bu hakkın kazanılması kolay olmadı.

Bütçe hakkının kazanılması mücadelesinde halk, önce vergi hakkını sonra da harcama yapılmasına ilişkin yetkiyi elde etmiş, bütçenin yıllık onanması sisteminin kabulüyle de bütçe hakkı bugünkü şekline kavuşmuştur. Dolayısıyla bütçe hakkının gelişimi ilgili yazında üç aşamada incelenmektedir: Vergi alma hakkı, harcama yapma hakkı ve yıllık bütçeyi onama hakkı. Vergi alma hakkı, yöneticilerin saldıkları ağır vergilere karşı gelişen tepkiler ve ardından ortaya çıkan isyanlar sonucunda elde edilen bir haktır. Mutlak monarşilerin tüm engelleme çabalarına rağmen, halkın diremesi sayesinde bu hak ortaya çıkmıştır. Bu çetin mücadeleler sonucunda vergilerin parlamento tarafından onama hakkı elde edilmiştir. İngiltere’de Avam Kamarası (Common

Council) adını taşıyan genel meclisin onayı olmaksızın vergi alınmaması 1215 tarihli Büyük Özgürlükler Sözleşmesi (MagnaCarta) ile mümkün olmuştur. Batıda bütçe hakkının ilk aşaması olan vergi alma hakkına ilişkin ilk yazılı belge bu sözleşme olmuştur.

Sözleşme, Kralın mutlak iktidarının vergilendirilme yetkisine konulmuş ilk sınırlama olması bakımından büyük bir önem arz etmektedir. Ancak asıl önemli adımlar 17.yy'da atılmıştır. Vergi alma hakkının kesin olarak elde edilmesi önce 1627'de Haklar Dilekçesi (Petition of Rights) ve ardından 1688 devriminden sonra kabul edilen Haklar Yasası (Bill of Rights) ile gerçekleşmiştir. 1688 devrimi bütçe hakkı açısından bir dönüm noktası olmuştur. Çünkü devrimle vergi alma hakkının yanı sıra harcama hakkı ve yıllık bütçeyi onama hakkının da yolu açılmıştır.

Biz burjuva devrimi denilince hep 1789 Fransız Devrimini hatırlarız, ama en az onun kadar önemli bir başka devrim 1789'dan yüz yıl önce İngiltere'de gerçekleşmiştir ve bu dönemde parlamento büyük bir güç kazanmıştır. Bütçe hakkı, İngiltere'nin ardından önce 1789 devrimiyle Fransa'da, daha sonraları giderek diğer Batılı ülkelerde de kabul görür hale gelmiştir. Bütçe hakkı sadece Batılı ülkelerle sınırlı kalmamış, Batı dışındaki ülkelerde de uzun süren mücadele ve gelişmelerden sonra kabul edilerek bu ülkelerin mevzuat ve uygulamalarına girmiştir. 19. ve 20. Yüzyılda bir dizi bütçe ilkesinin benimsenmesi ve yerleşmesiyle tüm dünyada

evrensel bir değer haline gelerek kurumsallaşmıştır.

Bütçe hakkının, verilen mücadelelerden anlaşıldığı üzere, üç unsurdan oluştuğu görülüyor.

Birinci unsur, toplumsal ihtiyaçların kamu hizmetine konu yapılarak kamu hizmetinin üretilmesidir. İkincisi, kamu hizmeti üretilirken finansmanını sağlayacak kamu gelirlerinin çeşidi ve bunların toplanmasıdır. Üçüncüsü ise, karar yetkisini kimin, nasıl ve ne zaman kullanacağıdır.

İlk iki unsurun gerektirdiği tercihlerde karar yetkisinin kimde olduğu ve bu yetkinin ne zaman, nasıl kullanılacağı büyük bir önem arz etmektedir. İlk unsorda yapılacak tercihte karar verici olan halktır. Bütçe halkın seçtiği temsilciler aracılığıyla hükümetten istediği hizmetlerin bir sipariş listesi olduğuna göre, birinci unsur halk temsilcilerinden oluşan parlamentoların, halk tarafından kendilerine iletilen bu sipariş listesini hükümete vermesi anlamına gelmektedir. Benzer şekilde, ikinci unsur da parlamentoların halktan aldığı yetkiyle hükümeti sipariş listesindeki hizmetlerin finansmanı için geçerli kaynakları toplayarak kamu hizmeti üretimine yönlendirmesi demektir.

Bu iki unsurun aynı anda uygulamaya konulması ise yıllık bütçe yasalarıyla mümkün olabilmektedir. İşte bütçe hakkını soyut bir hak olmaktan çıkaran olgu, bütçenin bu

yasallığı ilkesidir. Bütçe yasası, hükümete gelirlerin toplanması ve giderlerin ödenmesi hakkında parlamento tarafından izin ve yetki verilmesini düzenleyen bir yasadır. Bütçenin bir yasa olması nedeniyle, verilen bu izin ve yetkinin yasalara ve bütçeye uygun şekilde kullanılıp kullanılmadığının izlenmesi ve uygulama sonuçlarının denetlenmesi gerekmektedir. Bu yönüyle bütçe hakkı, bütçenin onaylanması, uygulamasının izlenmesi ve uygulama sonuçlarının denetlenmesini içermektedir. O nedenledir ki, bütçe ve kesin hesap “bütçe hakkı” nedeniyle birer kanun olarak parlamentolar tarafından onaylanmak durumundadırlar. Bu çerçevede bütçe hakkı süreci şu şekilde gerçekleşmektedir: Halktan bütçe hakkı yetkisini alan parlamento, hükümetleri bütçe yapmakla görevlendirmektedir. Hükümetler bütçeyi hazırlayıp parlamentoya sunarak izin ve onay istemektedirler. İlgili dönemin sonunda bütçe gerçekleştirmeleri parlamentonun denetimine tabi tutulmaktadır.

Burada bir parantez açayım. Maalesef temsili demokrasi sisteminde olduğumuz için, halkın doğrudan bütçe sürecine müdahil olduğu bir sistemi burjuva demokrasileri sağlayamadı. Yırtınsanız öyle bir şey kapitalist sistemin içinde olamıyor. Mesela geri çağırma ilkesi çok güzel, resmi belgelere geçti. Raporlarda yazıyor, ama bana söyleyin bakalım geri çağırılmayla kim çağırılmış, hangi belediye başkanı çağırılmış. Literatürde var, ama uygulaması pek yok. Biraz Porto Allegro’da uygulanma şansı bulunabilmiş. Katılımcı bütçe açısından orada parlak bir deneyim yaşanmıştır.

Ayrıntısı için “Türkiye’de Bütçe Hakkının Kullanımı: Sorunlar ve Çözüm Önerileri” başlıklı çalışmamıza bakılabilir.

Yeniden bütçe hakkına dönelim. Görülüyor ki, bütçe hakkı kazanımı çetin bir sınıf mücadelesiyle mümkün olabilmiştir. Burjuva demokrasisi yukarıdan, vahiyle gelmiş bir şey değil. Bütün ilerici unsurların, emekçilerin ve halkın kavgasıyla gelmiştir. Bazen üzülürüm. Burjuva demokrasi bazı çevrelerde cici demokrasi tanımlaması yapılarak çok hafife alınır. Yapmayın, ne cicisi; burjuva demokrasinin oluşturulmasının gerisinde kan vardır, gözyaşı vardır. Ortada bahşedilmiş bir şey yok. Burjuvazi enayi mi, sana niye bir şey bahşetsin. Ne alındıysa sınıf kavgası ve mücadelesiyle elde edilmiştir. İşte bütçe hakkı, bu tür mücadeleler sonucu elde edilen hakların en önemlisi konumundadır.

Büyük Özgürlükler Sözleşmesi’nden bu yana 800’ü aşkın yıl geçmesine rağmen, bütçe hakkı emekçilerin geçmişte elde ettiği diğer kazanımlar gibi bugün büyük tehditlerle karşı karşıya bulunuyor. Bu tehditler yeni değil. Tehditler neoliberal dönemle başlamış ve her geçen gün giderek artan hak gasp ve kayıplarıyla bu noktaya gelinmiştir. Bütçe hakkının geliştirilmesi süreci pürüzsüz işlememektedir. Zaman zaman süreç kesintiye uğrayabilmektedir. Hatta bu kez, gelişme doğrultusunu tümüyle sekteye uğratabilecek, tersine çevirebilecek gelişmeler de yaşanmaktadır. Bırakınız temsili demokrasinin katılımcı mekanizmalarla daha da demokrasileştirilmesini, temsili demokrasiyi mev-

cut haliyle sürdürebilmek bile mümkün gözükmemektedir. 2007 sonunda başlayan ve giderek derinleşen küresel kriz (2008 dünya krizi olarak da anılıyor) bu açıdan büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Kriz nedeniyle birçok ülkede bütçe hakkı kullanılmaz bir noktaya gelmiştir. AB, IMF ve Dünya Bankası'ndan (DB) oluşan Troyka'nın AB düzeyinde uygulamaya koyduğu "kemer sıkma" programıyla bu hak devre dışı kalmıştır. "Mali disiplin", "faiz dışı fazla (FDF)", "mali kurallar" gibi neoliberal dayatmaların öngördüğü bu kemer sıkma politikalarıyla krizin faturası başta emekçiler olmak üzere geniş halk yığınlarına çıkartılmış ve çıkartılmaya devam edilmektedir.

Yunanistan ve İtalya başta olmak üzere Güney Avrupa ülkelerinin bütçeleri borç faizi ödeme bütçesine dönüşmüştür.

Faizleri kesintisiz ödeyebilme uğruna sosyal harcamalar budanmış, maaş ve ikramiyeler azaltılmış, çalışanlara verilen 13. maaş hakkı kaldırılmış, vergiler ağırlaştırılmış ve yeni vergiler getirilmiştir. Böylece düşük ödenek, yüksek vergi yükü cenderesine sokulmuş geniş halk yığınları, yüzü sermaye sınıflarına, sırtı halka dönük bütçelere mahkum edilmiştir. Bu tür bütçeler, halkın temsilcilerinin yer aldığı parlamentonun yetki verdiği bir hükümet tarafından ne hazırlanabilir ne de kabul ettirilebilirdi. Nitekim öyle oldu. Başarısız denemelerin ardından teknokrat hükümetler kurularak ve parlamentolar devre dışı bırakılarak bu tür

bütçeler uygulamaya konulabilmiştir. Bu, programın uygulandığı ülkelerde temsili demokrasinin fiilen bittiği anlamına gelmektedir.

Böylesi bir ortamda, halkın temsilcilerinin halk adına bütçe yapma olanağı ne yazık ki kalmamıştır.

Çünkü, Troyka'nın dayatmalarıyla halkın temsilcileri devre dışı bırakılmıştır. Mali disiplinin sağlanması sadece krizdeki Güney Avrupa ülkeleriyle sınırlı değildir. AB, Avro üyesi ülkelerde Avro bölgesine katılma şartı olarak getirilen mali disiplini sağlayıcı Maastricht kriterlerine (genel devlet bütçe açığının yüzde 3'ü aşmaması, kamu borç stokunun yüzde 60'la sınırlandırılması vb.) uyulmamasından da rahatsızdır. AB, bu sorunu çözmek ve mali disiplini Avro üyesi ülkelerin tümünde kurumsallaştırmak istemektedir. Bu amaçla resmi adı “Ekonomik ve Parasal Birlikte İstikrar, Koordinasyon ve Yönetim Anlaşması” (the Treaty on Stability, Coordination and Governance in the Economic and Monetary Union) olan, ancak daha çok “Mali Sıkılaştırma” veya “Mali Anlaşma” (the Fiscal Compact) olarak anılan bir sözleşme hazırlanmış ve imzaya açılmıştır. Anlaşma, imzacı sayısının 17'ye ulaştığı 1 Ocak 2013 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. 1 Nisan 2014 tarihi itibarıyla anlaşmanın yürürlüğe girdiği AB ülkelerinin katılımıyla İngiltere ve Çek Cumhuriyeti haricinde 25'e ulaşmıştır.

Anlaşma hükümlerinin 5 yıl içerisinde AB hukuk siste-

mine entegre edilmesi planlanmaktadır. Bu anlaşma öncesinde 2011 yılı içinde önce makroekonomik dengesizliklerin dengelenmesi ve önlenmesini hedefleyen İstikrar ve Büyüme Paketi (Stability and Growth Pact) kabul edildi ve hemen ardından Almanya ve Fransa'nın önderliğinde, özellikle avro üyelerinin rekabet edebilirliğinin önemli ayaklarından biri olan ücret politikalarının AB düzeyinde koordinasyonunu hedefleyen Avro Artı Anlaşması (Euro Plus Pact) adı verilen bir anlaşma devreye sokulmuştur. Böylece Avrupa'da son halkası Mali Anlaşma'yla tamamlanan "Yeni Avrupa Ekonomik Yönetişimi" adlı ulus üstü bir hegemonya stratejisi uygulamaya konmuştur. Bu strateji iki ayaklı olarak ön görülmüştür. İlk ayakta üye ülkelerin bütçelerini önce Avrupa Komisyonu ve Konseyi'nin ön onayına, sonra kendi ulusal meclislerine sunacağından ulus üstü bir bütçe denetimi ve gözetimi söz konusu olmaktadır. Böylece Komisyon ulusal bütçelerde değişiklik isteyebilecektir.

Anlaşma, Maastricht kriterlerinin yanı sıra ek yükümlülükler de getirmektedir. Buna göre, tarafların yıllık yapısal bütçe açıklarını GSYH'lerinin yüzde 0,5'ini aşmayacak şekilde sınırlandırmaları gerekmektedir. Kamu borç stokunun GSYH'ye oranının yüzde 60'ın önemli ölçüde altında olması ve kamu maliyesinin uzun vadeli sürdürülebilirliğine ilişkin risklerin düşük olması halinde, yapısal bütçe için belirlenen yüzde 0,5 eşiği yüzde 1'e çıkarılabilecektir.

Bu düzenlemelerle Avrupa'da yüzlerce yıldır verilen

mücadelelerle elde edilmiş olan ulusal meclislerin bütçe yapma hakkı büyük bir darbe yemiş olacaktır. Görülüyor ki, bütçe hakkının hükümetler üstü organlara bırakılması bir kriz tedbiri olmasının ötesine geçerek, kurumsallaştırılmaya çalışılmaktadır. Böylesi bir girişim, bütçe hakkının sözü edilen ülkelerde tek tek ortadan kaldırılması anlamına gelmektedir. Buna izin verilmemelidir. Halk ve örgüt temsilcileri var gücüyle bu girişimin uygulamaya konulmasını durdurmalı ve bu yönde mücadele vermelidir. Nitekim veriliyor da...

İkinci ayakta ise makroekonomik dengesizliklerin önlenmesi hedeflenmektedir. Böylece makroekonomik dengesizliğin giderilmesi adına maliye politikasından, iş-gücü-ücret politikası ve borçlanma politikasına kadar her politika aracına müdahale edilebilecektir. Stratejinin son aşamasında bir gözetim sistemi bulunmaktadır. Üye ülke tanımlanan eşik göstergelerini aştığında “aşırı dengesizlik prosedürü” başlatılacaktır. Bu durumda Avrupa Konseyi, ülkelerin bir eylem planı yapmasını isteyecek ve bu plan yeterli bulunmazsa eylem planının değiştirilmesi üye ülkeden talep edilebilecektir.

Kurallara uymayacak ülkelere uygulanacak yaptırımlar ise üyenin avro üyesi olup olmadığına göre değişmektedir. Ülke avro üyesi ise bu yaptırım ülkenin GSYH’sinin binde 1’ine kadar bir para cezası olabilecektir. Ülke avro üyesi dışında bir AB üyesi ise yapılacak şey, bu ülkenin kara

listeye alınarak kamuoyuna – aslında dünya piyasalarının egemen güçlerine – teşhir edilmesi olacaktır.

Çok açıktır ki, strateji bu yönleriyle bütçe hakkını tasfiye eden “bir karşı devrim” niteliğindedir. Anlaşma’yı inceleyen bir çalışmada (çalışma “Is Keynesianism now a thought crime? başlığını ve O’toole imzasını taşıyor. Çalışma *The Irish Times*’da 7 Mart 2012 tarihinde yayımlanmış) Anlaşma’nın zorunlu hedefinin Keynesçiliği George Orwell’in deyiimiyle düşünce suçlusu konumuna getirerek yasa dışı ilan etmek (insan kaçakçılığı ve kimyasal savaş gibi) olduğu ileri sürülmektedir. O’toole adlı yazar tespitinde haklıdır. Bir hükümet kalkıp Keynesçilik yapacağım derse “ne yapıyorsun kardeşim, bu bir düşünce suçudur” denilerek suçlanacaktır. Eleştiri, “bizi tekrar eski paradigmaya mı döndüreceksin” şeklinde olsaydı, bir sorun olmazdı. Ama burada eleştiri yerine itham söz konusudur. Kaldı ki, iktisat politikaları sınıf dengeleri değiştiğinde değişir. Bu da son derece olağandır. Bakarsınız bir dönem Keynesçilik bir dönem ise neoliberalizm hakim paradigma olur.

Oysa burada bir düşünce akımı ve öngördüğü politikalar resmen yasadışı ilan ediliyor. Ve Keynesçilik insan kaçakçılığı ve kimyasal savaş gibi yasadışı işlemlerle aynı kategoriye konuyor.

Uluslararası finans çevreleri ve egemen sermaye çevreleri Keynesçiliği böyle görüyor. Keynesçiliği böyle hasımane değerlendirenler kim bilir, Marksizm için neler söylü-

yorlardır. Bu Strateji uygulamaya konduğunda, daha önce ifade ettiğimiz gibi, üye ülkeler bütçelerini önce Avrupa Komisyonu ve Konseyi'nin ön onayına, sonra kendi ulusal meclislerine sunacağından ulusal meclislerde değişiklik yapmak pek mümkün olmayacaktır. İş ön onay aşamasında bitmiş olacaktır. Bu bütçe hakkının tasfiyesi demektir. Böylece Maastricht kriterleri yaptırım gücüne kavuşturulmuş oluyor. Köktenci mali disiplin anlayışından daha da öteye gidiliyor: "Bütçe hakkına bu tür kısıtları getirelim ki, ulusal meclislerde o ülkenin hükümetleri ön onay almış bütçeyi değiştiremesin." Örneğin iktidar değişip CHP geldiğinde, sözünü ettiğimiz AB kurumlarından bağımsız bir bütçe hazırlayamasın. Maalesef Avrupa demokrasisinde böylesine kısıtlayıcı bir strateji kabul gördü.

Birileri hala şunu iddia ediyor: "AB'ye girersek demokrasi gelir." Avrupa demokrasisi çok olanaklar yaratacak falan. Avrupa sizin bildiğiniz emeğin Avrupa'sı değil. Bu tür düzenlemeler bugüne kadar geciktiyse emeğin direnmesi sayesinde oldu. Emekçi direnişine rağmen bütçe hakkı tasfiye ediliyorsa, biliniz ki, Avrupa demokrasisi bir hayli sorunlu. Gerçi her şey henüz bitmiş değil. Halk ve örgüt temsilcileri var gücüyle bu girişimin uygulamaya konulmasına karşı direnişte ve bu direniş kesintisiz bir şekilde devam ediyor.

Şimdi geliniz, bütçe hakkının Türkiye'deki gelişimine bakalım. Bütçe hakkının gelişimiyle ilgili kırım 24 Ocak 1980

kararlarıyla başlamıştır. Söz konusu kararlarla başlatılan mali disipline dayalı bütçe anlayışı henüz terk edilmiş değil, devam etmektedir. Bu anlayış, 1990'lı yılların sonunda ülkeyi bir bütçe çıkmazına sokarak mali iflasa neden olmuştur. Bütünlüğün ve gelecek perspektifinin kaybolduğu bu mali yapı, 2003 yılında gerçekleştirilen mali yönetim reformuyla aşılmaya çalışılmıştır. Ancak bizim de katıldığımız ve destek verdiğimiz bu reformun bütçe hakkını geliştirici bir çok düzenlemesi (devletin kullandığı kaynakların hesabını tam olarak vermesine, performans sorumluluğunun getirilmesine, hizmette verimlilik ve etkinliğin sağlanmasına yönelik düzenlemeler) ne yazık ki bugüne kadar uygulamaya konulamamıştır.

Dolayısıyla mevzuat sil baştan bütçe hakkını geliştirici yönde yeniden düzenlenmesine rağmen bu düzenlemeler kağıt üzerinde kalmıştır. Kaldı ki, bunlar uygulamaya konulabilmiş olsaydı bile sorun çözülmüş olmayacaktı. Çünkü mali disiplin anlayışına dayalı bütçe anlayışı reformun önemli bir parçasıydı. Oysa mali yapının iflasa sürüklenmesinde IMF-DB ikilisinin Washington Uzlaşması dayatmasıyla devletin ekonomiye müdahale edemez duruma getirilmesinin önemli bir katkısı olmuştu. Kamu mali mevzuatında çok olumlu düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Ama bu, bütçenin “kamu hizmetini yeterince üretmediği” gerçeğini değiştirememiştir. Bu, halkın kamu hizmeti sipariş listesinin bütçe metinlerine (belgelerine) yansıtılmadığı anlamına gelmektedir.

Bütçe hakkını en fazla zedeleyici bir uygulama, bizzat Sayıştay'ın kendisi tarafından yaratılmaktadır. Üstelik bu yeni bir durum da değildir. Aralık 2003 tarihli 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu'nun öncesindeki bu tutum, 5018 uygulaması döneminde de sürdürülmektedir. 5018 açık hükümlerle ödenek üstü harcama (gider) yapılmasını yasaklamış ve cezai hükümler koymuş olmasına rağmen, uygulamada Kesin Hesap Kanunu Tasarısı'nda tamamlayıcı ödenek olamazsa olmaz bir madde olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sayıştay Genel Uygunluk Bildirimleri'nde tamamlayıcı ödeneği üç kategoride ele almaktadır. İlk iki kategoride yer alan ödenek üstü harcamalar için tamamlayıcı ödenek verilmesinin uygun olacağı, ancak üçüncüsünde yer alanlar için tamamlayıcı ödenek verilmesinin uygun olmayacağı ortaya konulmaktadır. Oysa tamamlayıcı ödeneğe hiçbir şekilde izin verilmesi mümkün değildir. Çünkü Kanun'da olası istisnalar ortaya konulmuş, ödenek yetersizlikleri halinde ek bütçe yapılabilmesi koşulları belirlenmiş ve yedek ödenek ve özellikli giderleri karşılama ödeneği maddeleriyle olası ödenek üstü harcamaların oluşumlarının önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Sayıştay'ın belirttiği ilk iki kategoridekiler, yedek ödenek ile özellikli giderleri karşılama ödeneği yetersizliğine ve yılsonunda talep edilen bu tür ödeneklerin zamanında yetişememesine bağlanarak meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır. Oysa bütçe hazırlanırken söz konusu ödenekler yeterli düzeyde

belirlenir ve yıl sonunda bu tür ödeneklerin zamanında yetiştirilmesini sağlayan tedbirler önceden alınırsa bu iki kategoride ifade edilmiş olan ödenek üstü harcamalar olmaz.

Üçüncü kategoridekiler ise zaten Sayıştay'ın da tamamlayıcı ödenek verilmesini uygun bulmadığı ödenek üstü harcamalardır. Görülüyor ki, Sayıştay ilk iki kategorideki ödenek üstü harcamalara tamamlayıcı ödenek verilmesini uygun bularak ödenek üstü harcamaların gerçek boyutunun küçültülmesine neden olmaktadır.

Sayıştay uygun bulmadığı ödenek üstü harcamalar için “yasalarla izah edilemeyen harcama” tanımlaması yapmaktadır. Ne izah edilemeyen harcama, ya resmen yasadışı harcama yapıyor.

Ama ne hikmetse bizim Sayıştay, değerli bürokratlarımız sayesinde gelenek haline gelen ödenek üstü harcamayı “yasadışı harcama” yerine “yasalarla izah edilemeyen harcama” nitelendirmesi yaparak ödenek üstü harcamaları adeta meşrulaştırıyor. Sayıştay bu nitelendirmenin ardından kalkıyor, meclise sunulan Genel Uygunluk Bildirimi'nde “tamamlayıcı ödenek verilip verilmemesi yüce meclisin takdirindedir” diyor. Kardeşim, kanun dışı harcama yapılmışsa, artık yüce meclisin takdiri aranır mı? Bu nasıl bir hukuk anlayışıdır? Anlamak mümkün değildir. Niye böyle yapıyor? Yanıtı belli. Çünkü yüce meclis onay vermezse harcamacı kurumlarda görevli saymanlar ödenek üstü

harcamalardan sorumlu olacaklardır. Değerli bürokratlarımızın bütçemize kazandırdığı bütçe hakkını zedeleyici bir diğer uygulama “Bütçeden Mahsup Edilecek Ödemeler Hesabı” diye bir hesabın getirilmesidir. Ödenek yetersizliği durumunda başvurulabilecek bir hesap konumuna getirilmiştir. Bu hesap, özellikle yılın son ayında ödenegi yetmeyen dolayısıyla Meclis’ten ek ödenek çıkartmanın mümkün olmadığı durumlarda devlet yükümlülüklerinin avans olarak ödenmek suretiyle yerine getirilmesine ve ödenek temin edildiğinde ise bu ödemelerin bütçeye gider kaydedilerek bütçeleştirilmesine dayalıdır. Keza yıl başında bütçe yürürlüğe girdikten sonra ancak ödenekler serbest bırakılmadan önce, yapılması gereken ödemeler için de bu hesap çalıştırılabilmektedir. Ancak bu uygulamanın özellikle 90’lı yıllardan itibaren amacından saptığı görülmektedir. Anılan dönemde hemen hemen her yıl bütçe kanununa eklenen maddelerle bu hesabın amaç dışı kullanımının yolu açılmış ve süreç içerisinde bu tür kullanım alanları daha da genişletilmiştir. Ve böylece birçok bütçe kaleminde öngörülmüş başlangıç ödenekleri yıl içerisinde – yıl başı ve yıl sonu koşullarına uyulmaksızın – “ödenek yetersizliği” gerekçesiyle bu hesaptan yapılan avans ödemeleriyle aşılabilmektedir. Üstelik birçok kaleminde bu avanslar kapatılamamıştır.

2001 Yılı Bütçe Yasası’nda 11.4.2001 günlü 4640 sayılı Yasa ile yapılan değişiklikle var olan amaç dışı kullanım alanları daha da genişletilmiştir. Bu tür amaç dışı kullanımlar bütçe kanunlarıyla meşrulaştırıldığı sürece, başlangıç

ödeneklerini her zaman küçük gösterebilmek ve dolayısıyla öngörülen bütçe açığını olduğundan küçük gösterebilmek mümkün olabilmektedir. Çünkü yıl içinde bu hesap yoluyla ödenek üstü harcamalar, usulüne uyulmaksızın kolaylaştırılmakta ve yıl sonunda öngörülenin üstünde bütçe açıkları yaratabilmek mümkün olabilmektedir. Bu örnekler şunu gösteriyor: Bürokratlar katı bütçe kurallarını ne yapıp ne eder, aşar. İstedığınızı yapın. O, kuralı aşmanın bir yolunu bulur. Neye ihtiyaç varsa bürokrasi o formülü buluyor, politikacının önüne koyuyor. Bir diğer uygulama fon uygulaması. Ben, Oğuz Oyan, Ali Rıza Aydın, üçümüz bir kitap yazdık. Kitap “*Türkiye’de Fon Sisteminin Kamu Kesimi İçindeki Yeri ve Ekonomik Etkileri*” başlığını taşıyor. Çalışma TOBB tarafından 1991’de yayımlanmıştır.

Fonların toplam sayısını biz tespit ettik, 104’tü. Bir sürü insan bu üç bilim insanına teşekkür ediyoruz sayılarını buldular diye. Bu uygulamayı Özal başlattı. Çok uyanık bir adam. Dedi ki, “toplumun gözüne çok batıyor savunma harcamaları. Biz bunu fona alalım. Bombaları atalım oradan adam bilmesin.” Peki bombanın finansmanını kim yapıyor? Sigara içen, rakı içen tüketiciler, yani bizler. Bana dediler ki, “Hocam biz savunma sanayi fonuna karşıyız.” Bunun için ne yapılması gerektiğini sordular. Rakı içmeyeceksiniz dedim. Olacak iş mi? Kardeş içki içersen, sigara içersen o savunma sanayi fonuna bir kısmı gidiyor, oradan bomba olarak sana dönüyor. Yani hem bomba yağmasın istiyorsun, hem de takır takır sigara içiyorsun. İçmeyeceksin dedim. Ho-

cam bir başka formül bul dediler. Savunma sanayi fonu, iç denetime tabi. Bunun dışında herhangi bir denetim söz konusu değil. Bürokratik, kendi içinde bir denetim. Savunma sanayi bakanlığı müsteşarı başta olmak üzere üç müsteşar tarafından denetleniyor. Oturuyorlar, fon bütçesini denetliyorlar. Sayıştay denetimi yok. Mesela fak fuk fon için de durum aynı. Halk arasında fakir fukara fonu diye bilinen sosyal dayanışma ve yardımlaşma fonu da Sayıştay tarafından denetlenmiyor. IMF, bu iki fon dahil beş adet fonun devam ettirilmesine sessiz kaldı. Çünkü bu beş fon işe yarıyor. İlginçtir, bu fonlar mali disiplini bozmasına rağmen IMF raporlarında buna değinilmiyor bile. Tamam, mali disiplin sağlandı deniliyor. Oysa durum tam tersi. Sözünü ettiğimiz bu uygulamalarla bütçe hakkı büyük bir hasar görmüştür.

Bunlar yetmiyormuş gibi, bütçe mali disiplininin kaçmak ve bütçe büyüklüğünü küçük göstermek için alt yapı yatırımları başta olmak üzere büyük ölçekli yatırımların yapılması kamu yerine, kamu-özel ortaklığı modeliyle özel sektöre bırakılmıştır. Kamunun üstlenmesi gereken altyapı hizmetlerinden süratli bir şekilde çekilmesinin gerisinde yatan neden kamu-özel işbirliği ortaklığı (KÖİ) modelinin devreye sokulmuş olmasıdır. Yap-işlet-devret (YİD), yap-işlet (Yİ), yap-kirala-devret (YKD) ve işletme hakkı devri (İHD) olmak üzere dört temel KÖİ modeli uygulanmaktadır (18). Bu modeller ilk olarak enerji ve ulaştırma alanlarında uygulamaya konulmuş, daha sonra AKP iktidarı döneminde eğitimi ve sağlığı da kapsayarak giderek yaygınlaşmıştır.

2013 yılında modeli düzenleyen 3556 sayılı Yasa'nın kapsam maddesi genişletilerek kongre merkezi, kültür ve turizm yatırımları, ticari bina ve tesisler, spor tesisleri, yurtlar, tema parklar, balıkçı barınakları, silo ve depo tesisleri, jeotermal ve atık ısıya dayalı tesisler ve ısıtma sistemleri, teleferik ve telesiyej tesislerinin de KÖİ modeliyle gerçekleştirilmesine olanak tanınmıştır. Ayrıca 2013 yılında yapılan bir düzenlemeyle belirli büyüklükteki bu tür yatırımlar kapsamında yapılan borçlanmaya hazine garantisi getirilmiştir. Daha sonra yapılan bir değişiklikle Hazine garantisinin kapsamına finansman türevleri de eklenmiştir.

Bu modelle yapılan yatırımların birçok sakıncası bulunmaktadır. İlk yatırımın bütçe hakkına aykırı olarak bütçe dışına çıkarılmasıdır (bu konu bütçe hakkı açısından analiz bölümünde daha ayrıntılı ele alınacaktır). İkincisi bu yatırımlar kapsamında yapılan borçlanmaların hazine garantisi kapsamına alınmasıyla geleceğe yönelik bir koşullu yükümlülük yaratılmış olmasıdır. İşletme veya kira süresi içerisinde garantiyi gerektiren koşulların oluşması halinde özel sektör dış borcu Hazine tarafından üstlenilecektir. Böyle bir durumun Hazine'nin borçlanma riski ve ülkenin kredi notu üzerinde ciddi olumsuzluklar yaratacağı çok açıktır. Üçüncüsü, yatırımların gerçekleşmesi sonrasında kamu hizmeti üretiminin hızla yaygınlaşan taşeronlar eliyle gerçekleştirilecek olmasıdır. Böylece güvencesiz bir çalışma biçimi olan taşeron istihdamı temel kamu hizmeti alanlarında daha da yaygınlaşacaktır. Sonuncu sakınca

ise özel sektörün kalkınmayı tetikleyecek imalat sanayi sektörlerinde yatırım yapması gerekirken, kamu alt yapı yatırımlarına yönlendirilmeksizin uzun dönem kalkınma potansiyelini zayıflatacak olmasıdır. Oysa asıl olan özel sektörün yeniden imalat sanayi sektörlerine yönelmesi, kamunun ise kendine ait görevine dönerek alt yapı yatırımlarını bütçe olanakları içerisinde gerçekleştirmesidir. Ancak ilginçtir, yeni OVP buna olanak tanımamaktadır. Çünkü kamuya yatırım için özel sektör tarafından gerçekleştirilmeyecek ekonomik ve sosyal alt yapı alanları bırakılmaktadır.

Kamunun mali disiplin uygulamasından kaçmak için – o zaman 6,5’tu faiz dışı fazla – orada şöyle bir numara çekilmeye başlandı. IMF de göz yumdu. Yap-işlet-devret ya da kamu özel ortaklığı projeleri. Bu şöyle olacak. Siz kamu yatırımını bütçede göstermeyeceksiniz. Bütçeden ödenek ayrılmıyor. Nasıl olacak? Özel sektörün parası mı var? İdare edin ve özel sektör dışarıdan borçlansın, bunu üstlensin, kamu da teşvikler verir. Sonra AKP döneminde bir uygulama daha başladı. Özel sektörün borcuna hazine garantisi getirdiler. Özal zamanında yap-işlet-devret modelinde garanti yoktu. Bir maddeyle şöyle yaptılar. Geriye dönük işletebilir. Böyle bir rezillik olabilir mi? Özel sektör parayı bulmuş, dışarıdan yatırım yapıyor. Niye geriye dönük kardeşim! Onu da ödettirdiler. Bu ne demektir arkadaşlar, bütçe dışına almış olduğumuz paralel bütçe bu. Biz bunu unuttuk.

Varlık Fonuna paralel diyoruz da nasıl olacak... Çift paralel. Paralel var zaten. Varlık Fonunun paralelliği ayrı.

Zaten Varlık Fonu bunun tıkanması sonucu gündeme geldi. Çiğdem bir soru sordu ya, “Acaba niye böyle oldu” diye. O tarihteki CDS’ler – yani devlet on yıl vadeli hazine kağıtları çıkartıyor; onun risk primini, CDS dedikleri bir şey var, o belirliyor – o yükselirse ülke riski yükseldiği zaman faizler yükseliyor. Politika faizi 8’mi mesela, CDS yükselirse ortalama 13 olmuş. CDS yükselmesi nedeniyle. Şimdi o tarihte çok yükseliyor. Hazine borçlanamıyor demektir. Kağıt elinde kalıyor. Başka ne var?

Varlık Fonu niye kuruldu sorusunu cevaplamamız lazım. Biliyoruz ki devletler iflas etmez. Bir üstüne gitseniz bir ara Krueger iflas etmenin yolunu açmak istedi ama yapamadılar. İflas niye edemiyor? Şundan dolayı. Devlet bu. Tüzel kişiliği var. Süreç başlatılırsa 50 yıl alır arkadaşlar. 30- 40 yıl sürer tasfiye süreci. Olur ya zorladınız. Peki ama bizim çok acil bir şeyimiz var. Alacağımızı tahsil etme şansımız olmalı. Anonim şirket. Siz Varlık Fonu diye bir A.Ş. kurarsanız, kamu mallarını aktarırsanız, ipotek sistemi çalışır. Banka ne yapıyor, birisine borç verdiğinde? Alamadığında ipotegine el koyuyor. Varlık Fonunun işleyişi açık. Bizdeki yokluktaki Varlık Fonu. Mantiği öyle olmalı. Dışarıdan hazine borçlanamadığı için. Çok yüksek primden. Ne yapalım, Varlık Fonuna borçlanma yetkisi verelim dediler. Kanunda

yoktu. Yeni çıktı. 2017'nin aralık ayında bu yetki verildi. Bu ne demek? Bakın şeyin dışındasınız, Sayıştay'ın dışındasınız. O sayfa çok güzel bir sayfaydı. İhale yasasının dışındasınız.

Her yönünüzle Türkiye'nin bütün hukuk sistemine dokunuyorsunuz ama sizi bir sterilize odaya alıyorlar. "Aman buna bir şey yapmayın!" Ne Sayıştay'ı. Bunu odaya aldılar. Tepesine de briyantinli adam kimdi, Yiğit'i doldurdular. Alkin'in çocuklarının da bir tanesini oraya yapmışlar, birini rektör mü yapmışlar. Alkinler de enteresan. Gayet güzel düzen kuruluyor. Anayasa Mahkemesi orada diyor ki haksızlık yapmayalım, denetimi var bunun diyor. Var da o denetim bir kısmı iç öbürüsü uluslararası finans çevrelerinin dış denetimi.

Arthur Anderson gelecek dış denetimi yapacak, iç denetim raporlarını inceleyecek, parlamentoya sunulacak. İç denetimde üç uzmanı başbakan tayin ediyor. Şimdiki sistemde cumhurbaşkanı tayin ediyor. Cumhurbaşkanı tayin edecek, bunlar rapor açıklayacak, dış denetim onay verecek, meclis onay verecek. Böyle bir sistemle gidiyoruz. Fakat bütün bu olanaklara rağmen gidin, web sitesine bir girin, bakın. Varlık Fonunun web sitesi, yazık günah ya. Dünyanın parasını harcıyorlar bizim cebimizden. Bomboş. Dedikodu cevapları veriyorlar. Varlık Fonunu vallahi billahi Katar'a satmadık. Öyle var gibiydi. Tepki gelince satmadık dediler. Bunun gibi bir sürü abuk sabuk sorular ve cevaplar. Peki iç denetim yapıldı mı? Yok. İcraat yok ki denetim olsun. Ta-

rihler vermişler. İç denetim raporunun kabulü, kamuoyuyla paylaşımı. Bir sürü insan yayınlayın diyor raporları. Adamın icraatı yok, hangi denetimi yapacak. İcraat şu. Maaş veriyor adamlara. Jöleli parasını alıyor. Başka icraat söz konusu değil. Bir de bir madde var, o teklifi hatırlayın. Meşhur 15. Madde. Ne yaptılar biliyor musunuz? Artık Meclis siparişi kime veriyorduk. Siparişi vekillere veriyorduk. Onlar yetkiyi hükümete tanıyorlardı. Hazırlıyorlardı, sonra da onay veriyor, Meclisten geçiyordu.

Yeni düzenlemede cumhurbaşkanı yapacak bütçeyi. Nasıl yapacak? Parlamentoya mı gelecek, hayır. Padişahları hatırlarsınız. Halk görüşmeleri oluyormuş. Abdülhamit feshetmeden önce. Kanunî’de görmüşsünüzdür. Arkadan izliyor. Herhalde bütçeyi öyle yapacak. Meclis’te adamlar çalışacak. Peki sunacak kim? Tahminimce sarayın adamları sunacak. Mekanizmayı koymamışlar. Cumhurbaşkanı bütçe hazırlayacak, fakat mekanizma yok. Meclis ne, “kabul edenler? kabul edilmiştir”. Meclis’teydi bu yetki. Cumhurbaşkanı yetki verecek. Hükümeti kaldırdık tamam. Böyle bir şey olabilir mi?

İki tane halk temsilcisi olacak, bir tane parlamento, bir de cumhurbaşkanı. Halkın temsilcileri bu yetkiyi verir diyor. Hangisini alacağız, iki temsilci var. Magna Carta bitmiş kardeşim, hikaye olmuş. Peki bütçe reddedildi. Ne olur normalde? Yer yerinden oynar. Hayır. Yenisi yapılınca ya kadar eskisini, diyor, geçici bütçe yapabilirsiniz onu yapın;

yapamazsınız yeniden değerlendirme oranıyla bütçe ödeneklerini artırın diyor. Ne güzel. Maliye bürokratları çok sever bunu. Harçlara zam yapılıyor ya yeniden değerlendirme oranı bu. Bir endeks var. Yeni üretici fiyatları endeksi. Ekim ayından 12 ay geriye gidiyor, ortalamasını alıyor. Geçen yılınkine bakıyor; o endeks. Yüzdesini buluyor, al sana yeni endeks bu diyor.

Çok samimi söylüyorum, eğer 2019'da biz bu olaya dur diyemezsek kusura bakmayın arkadaşlar; okul tatil oldu demektir. Meclis falan; Selin hanım niye uğraşsın parlamentoya gidip. O da bizim gibi belki tavla oynamaya gideriz, muhabbete gideriz. Çay kahve içeriz. Başka bir şansımız kalmıyor. Onun için 2019'u hocam ne yapıp ne edip kazanacağız. Ne olur bu gruplar bir araya geliyoruz. Ben 10-15 sene önce bir toplantıya giderken solcuların fraksiyonunu sorardım. Kendime yakınsa giderdim. Şimdi kim çağırırsa gidiyorum. Lüksümüz yok. Öyle bir hakkımız yok. Saygılar sunuyorum.

Ramazan Gürbüz: Çok değerli hocam Prof. Dr. Aziz Konukman'a teşekkür ediyorum. Hepiniz adına.

Şimdi de çok kıymetli hocamız, bizim kuruluşumuzdan bugüne hep yanımızda, hep içimizde Prof. Dr. Mustafa Durmuş. Emegini, zamanını hep bizimle paylaşan bizimle yol yürüyen hocamız. Bugüne kadarki emeklerinden dolayı da hepimiz adına teşekkür ediyorum. Katkılarının hep bizim-

le olacağını biliyorum. En zor bölümü veriyoruz. Değerli hocam panelimizin son konuşmacısı ve Varlık Fonunu genel değerlendirmelerden hareketle bağlayacak.

Prof. Dr. Mustafa Durmuş

- Gazi Üni. Öğr. Üyesi -

Teşekkür ederim. Değerli dostlar ve sevgili öğrenciler. Hoş geldiniz. Son konuşmacı olmak çok kolay bir iş değil. Hele sizden öncekiler çok güzel konuşmuş, hemen her şeyi anlatmışlarsa size de biraz dağınık olanları yeniden toplamak düşüyor. Hem toparlayacağım hem de bir perspektif altında Türkiye Varlık Fonu'na nasıl baktığımı anlatmaya çalışacağım. Umarım sizi sıkmadan bu panelimizi başarıyla tamamlamış oluruz. Şu ana kadar anlatılanlardan ortaya çıkan şeydu. Bizim Varlık Fonu varlıktan değil, darlıktan doğmuş. Ne bütçe fazlamız, ne cari fazlamız, ne petrol, doğalgaz gelirimiz var. Bu fonun kalkınma ve büyümenin finansmanıya da ilgisi yok. Norveç fonunda olduğu gibi gelecek kuşakların refahını artırma amacıyla da ilgili değil. O halde bu fon neden kuruldu? Bizim konuya bu soru ile başlamamız lazım, ama soruyu sorarken de sadece semptomlar üzerinden değil , daha derindeki ihtiyaçları ortaya çıkartarak gitmemiz lazım. Bilimsel, tarihsel maddeci yaklaşım bunu gerektiriyor.

Fon hangi ihtiyaçlardan doğdu? Bunu bilebilmek için içinden geçilen tarihsel sürecin özetlemesini yapmak gerekiyor. 2013 yılına kadar geri gitmemiz gerekiyor. 2013 yılını hatırlayınız. O yılda çok önemli bazı olaylar gerçekleşti. Bunlardan biri Kürt sorununun çözümünde barış konseptin-

den savaş konseptine yeniden dönüşün başladığı bir yıldır. İçerde savaşın yeniden başladığı dönemdir. İkincisi hemen bölgemizdeki, Suriye'deki savaşta Türkiye'yi yönetenlerin Esad rejimini devirmek üzerine almış oldukları kararı derinlemesine uyguladıkları bir dönemdir. Üçüncüsü Gezi ayaklanmasının ortaya çıktığı, toplumsal muhalefetin patladığı bir dönemdir. Yine 2013, tapeler ortaya çıktığında Türkiye'yi yöneten iktidar bloğunun kendi aralarındaki kavgalarının çok önemli boyutlara ulaştığı bir dönemdir ki 2016'da bu politik kriz bir kanadın askeri darbe girişiminde bulunmasıyla sonuçlandı. Sonrasında da bir hafta geçmeden OHAL ilan edildi. OHAL sürecini de biz çok sıcak biçimde halen yaşıyoruz. Böyle bir tarihsel süreçte aslında Türkiye Varlık Fonu, hemen darbe girişiminin arkasından Çiğdem Toker hanımın söylediği gibi alelacele kurduruldu.

Öncelikle tespitimize buradan başlamamız lazım. Şu ana kadar çok fazla bir iş yapmamış görünüyor da, yani Fon'a devredilmiş olan Ziraat Bankası'ndan 675 milyon dolarlık bir kredinin iktidara yakın bir gruba, hem de çok iyi koşullarla verilerek Doğan Medya Grubu'nun satın alınması dışında bir şey yapılmamış görünüyor da, aslında bu Fon'un, Türkiye'de, özellikle de 2016'daki tartışmalı darbe girişiminin ardından kurulması, hızlandırılan "yeni rejimin" çok önemli bir ayağını oluşturduğunun altını çizmemiz gerekiyor.

Diğer yandan bu rejim yeni bir rejim değil. Sözü edilen

bu “yeni rejim” 1920’lerin sonunda İtalya’da, 1930’larda Almanya’da, daha sonra İspanya’da kurulmuş olan rejimlerin benzeri bir rejimdir. Bugün neoliberal, neomuhafazakâr özelliklerine ilave olarak rejimin otoriter ve totaliter yanı ağır basıyor. İşte bu rejimin en önemli dayanaklarından birini 200 milyar doları bulan varlığıyla Türkiye Varlık Fonu oluşturuyor. Ve bu fon artık karşımıza paralel bir hazine olarak ve her türlü denetimden uzak bir güç olarak çıkıyor.

Bu tespiti yapmamız çok önemli. Ama bundan sonra ne olacağı da çok önemli. Bundan sonrasını belirleyen üç dinamik var: Savaş. Bölgedeki savaşın çok belirgin bir özelliği var. İçerdeki savaşla birlikte belirginleşti. İkincisi OHAL ile birlikte parlamenter demokrasinin ortadan kaldırılması. Üçüncüsü ise konuşmamda asıl odaklanmak istediğim dinamik, yani ekonomik kriz. Kısaca Varlık Fonu’nu içerdeki ve dışarıdaki savaş, OHAL ve ekonomik kriz kısıracındaki Türkiye bağlamında ele alabilirsek, bundan sonra nasıl bir işlev görebileceğini daha iyi anlayabiliriz.

O halde ekonomik krizden başlayalım. Türkiye, küresel kapitalist sisteme tam entegre olmuş bir ülke. Her ne kadar küresel GSYH içinde sadece yüzde 1 civarında bir payı olsa da, özellikle finansal piyasalar ve dış ticaret rejimleri üzerinden küresel kapitalizm ile entegrasyonunu sağlamış durumda. Bu nedenle de Dünya ekonomisinde ne oluyorsa Türkiye’ye bunun derin ve ani yansımaları oluyor.

Daha net bir söyleyişle Türkiye ekonomisi yapısal olarak emperyalizme bağlı bir ekonomi. 2017 yılından itibaren dünyada “ekonomiler büyüyor, ekonomiler canlanıyor, 2008 krizinin etkilerinden kurtuluyoruz” biçiminde yaygın bir söylem söz konusu. IMF’sinden tutun, Dünya Bankasına, BM’ye kadar çeşitli örgütler “işler iyi gidiyor” diyor, ama Selin hanımın söylediği gibi bir gerçeklik ötesi algısı söz konusu. Yani bir gerçeklik var, bir de bunun algı olarak farklı biçimde yansıtılması var. Şöyle ki küresel çapta finansal kırılganlıklar artıyor ve yeni bir finansal kriz riski belirgin bir şekilde ortaya çıkıyor. Goldman Sachs adlı çok önemli bir banka var Amerika’da. Geçtiğimiz aylarda bir tespitte bulundu. Buna göre küresel borsalarda, tahvil ve bono piyasalarında son 117 yılın en büyük finansal balonu şişiriliyor. Öyle ki getiri oranı yüzde 90’ın üzerine çıkmış durumda. Gene aynı raporda söylenen şu: 1915 yılından bu yana yaşanan bu büyük daralmalar anlamına gelen resesyonların 18 tanesinden 17 tanesi şu ana kadar FED’in sıkılaştırma politikalarının ardından gelmiş. Yani FED piyasalardan parayı çekmeye başladığında, yani daraltma politikalarına gittiğinde, faiz oranlarını yükselttiğinde, küresel olarak durgunluk kendini gösteriyor. Bu çok ciddi bir risk.

Yine IMF ve Dünya Bankası ve diğer kuruluşlar altını çizerek şunu söylüyorlar: Artık dünya hiç olmadığı kadar borçlu. Sadece kırılganlıklar yok, sadece borsa ve türev piyasalarında çok ciddi bir balon şişmiyor, aynı zamanda dünyada çok büyük bir borç stoku oluştu. Bu borç stokunun

toplam tutarı 237 trilyon doları buluyor. Yani Dünya hasılasının 3,5 katı civarında. Borçlu ekonomilerden merkez ekonomilerin borçları ortalama yüzde 380'leri, yükselen ekonomilerinki yüzde 211'leri buluyor. Bu nedenle de özellikle de özel sektör borçlarının çok büyük bir risk oluşturduğunu söylüyorlar. Bu denli ciddi olmasa da buna benzer bir tablo Türkiye'de yaşanıyor.

Dünyanın her tarafında üretimle, ticaretle, dağıtım la uğraşan bütün kuruluşlar yüksek derecede borçlular. Öyle ki raporlara göre, borçta rekor sahibi ülkeler arasında HongKong, Kanada, Güney Kore, İsviçre ve Türkiye bulunuyor. Yani Türkiye özel sektör borçlarının rekor düzeyde arttığı 6 ülkenin arasında yer alıyor.

FED ise bu sene 4 kez faizleri yükseltme karar aldı. Birini gerçekleştirdi, 3 tane daha yapacak. Türkiye açısından durum şu. Dolar 4'ü, avro 5'i aştı, benzin 6'yı, motorin 5,5'i aştı. Bütün gelişmeler sonucunda faiz oranları yüzde 14'e dayanmış durumda. Bu devam ettiği sürece içerde enflasyon ve faiz artışının durdurulması mümkün değil. Tüm bunlar ekonomi üzerinde etki yaratacağı gibi, özel sektör firmalarının borçlarını çevirmesini çok zorlaştıracak ve bunun da iflaslara yol açacağı, çok ciddi bir krizle sonuçlanacağı öngörülüyor. Bu sorun Türkiye'yi yönetenler açısından da çok büyük bir sorun. Bunun nasıl aşılabileceği kendileri açısından bir muamma gibi görünüyor, ama şu ana kadar son yüzde 7,4'lük büyüme olayında olduğu gibi ger-

çeklik ötesi bir şey dışında sundukları elle tutulur her hangi bir şey yok. Selin hanım çok güzel anlattı bunu.

Büyüme yüzde 7,4 ama uluslararası kuruluşlar, Moody's'den, Standard and Poors'a, Dünya Bankası'na, IMF'ye kadar 2017 yılı için öngörülerini hiçbirisi yüzde 5'in üzerine çıkartmamıştı. Aradaki fark nereden kaynaklanıyor? Bunu açıklayan bir çalışmadan bahsedeceğim size. Goldman Sachs'ın ünlü iktisatçıları var. Meyerson ve arkadaşları. Bu ekip Türkiye ekonomisi ile ilgili yaptığı araştırmada, büyüme verilerinin son derece abartılı olduğunu ileri sürüyor. Bindiği gibi büyümenin hesaplanması ile ilgili olarak 2016'da ESA 2010 yöntemine geçildi. Aslında bu yöntem daha önce AB tarafından da kabul edilen bir yöntem. Ancak AB'de eski ile yeni büyüme verileri arasında sadece +/- binde 1 fark oluşurken, Türkiye'de eski-yeni farkı bu yüzde 2'nin altına inmiyor. Bu nedenle de, bu iktisatçılar Türkiye'de gerçek büyüme oranını ortaya koyabilmek için açıklanan her resmi büyüme oranından 4,5 puanın düşülmesi gerektiğini söylüyorlar.

Yani Türkiye'de yüzde 7,4'lük büyüme, bu açıklamaya göre, aslında sadece yüzde 2,9'dur.

Bu büyümenin nereden kaynaklandığını da açıklayalım. Dedik ya, her şey iyi gidiyor, böyle bir görüntü, algı var, ama gerçeklik çok daha farklı. Bu yeni dönemin de en belirgin özelliği. Gerçeği eğip büküp olduğundan oldukça farklı bi-

çimde sunabilmek. Bunu sunabilmek için araçlarınız varsa, mesela medya çok önemli... Medya ile ilgili son operasyonlardan biri de Doğan grubundan Demirören grubuna aktarılırken 675 milyon dolarlık kredinin adeta bedava bir biçimde, 2 yıl ön ödemesiz olmak üzere, bu gruba Ziraat Bankası kaynaklarından verilmesidir. Ziraat Bankası, Türkiye Varlık Fonunun önemli araçlarından biri.

Nasıl gerçekleşmiş bu büyüme? Kredi Garanti Fonu aracılığıyla. Geçen yıl 219 milyar lira kullanılmıştı, bu sene 57 milyar lira daha Kredi Garanti Fonunun kaynakları artırıldı. Yine istihdam teşvikleri. Bunun ne olduğunu biliyoruz aslında. Aslına bakarsanız çiraklık falan, geçici kısmi zamanlı bir istihdam yaratılıyor. Bu şekilde 1 milyona yakın istihdam yaratıldı. Bu istihdam teşviklerinin kaynağı da Aziz hocanın söylediği gibi İşsizlik Sigortası Fonu ve sermaye sübvansiyonları. O kadar çok verildi ki, en son da 135 milyar liralık bir teşvik paketi açıklandı. Bu paketin açıklandığı dönemde Merkez Bankası dün bir raporunu yayınladı. Kapasite kullanım oranları yüzde 80'e varmış. Yani artık sizin yeni yatırım yapma, emek gücü verimliliğini artırma dışında ekonomiyi büyütme şansınız yok. O halde bu kadar teşvik niye veriliyor? Bu işe yaramayacaksa, belli kesimlere sermaye kaynak aktarmaktan öteye gidebilir mi? Bunun altını çizmemiz lazım. Geriye ne kaldı? Son derece yaygın kullanılan KDV, ÖTV indirimleri. Bunun üzerinden artırılan iç tüketimin yüzde 7,4'lük büyümede 4 puanlık bir katkısı var. Daha önemlisi stok artışları. Stoklar 2017'de toplam 7,4 puanlık

kısmın yaklaşık 1 puanını oluşturuyor. Son çeyrekte de 3,7 puanlık bir artışa katkı sağlamış oluyor. Ne oldu peki? Kapitalizm işler, işledikçe de emek gücü kendine giderek daha az pay almaya başlar. Çünkü kapitalizmin ne olduğunu biz biliyoruz. Ücretli emek sömürüsüne dayanan bir sermaye birikim düzenidir. Karlar artmak zorunda, ücretler azalmak zorunda.

TÜİK'in en son verisi bunu ortaya koyuyor. 2017 büyümesi ile artan milli gelir içinde ücretlerin payı yüzde 30,5'e kadar gerilemiş. Son çeyrekte yüzde 27,7'ye kadar düşmüş. Bu çok yoğun bir emek sömürüsü demektir.

Sadece rantlar değil, karlarda da artış var. Son dönem sadece inşaat, finans üzerinden yürütülen finansal rant ya da diğer rant biçimindeki sermaye gelirlerinin artması değil, karların da arttığı bir dönemdir. Biz karın içine zaten rantı katıyoruz. Öbür türlü karı ayırmak bir kenara, sadece rantı yüklenmek hedef olarak finansal sektörü inşaat sektörünü göstermek olur ki asıl büyük burjuvaziye ve büyük holdinglere, aslına bakarsanız sanayi sermayesini bu işin dışında tutmak demektir. Sanayi sermayesi asla bunun dışında değildir. Demokrasi mücadelesinde de sesini kısarak zaten kendilerinin bu konuda herhangi rahatsızlığı olmadığını da TÜSİAD başta olmak üzere büyük sermayedarlar ortaya koydular.

Yüzde 7,4 büyüdük. Çok kötü hastasınız, ama doktor size sürekli iyisiniz diyor. Hasta niye kötü? İşsizlik, enflasyon yüzde 11'lerin üzerinde. 6 milyonun üzerinde işsiz var. 1 milyonun üzerinde üniversiteli işsiz var. Kadınların istihdam katılımı yüzde 30'lara düşmüş. Kur 4-5. Dolar 4'ü, avro 5'i aşmış. Cari açık yüzde 5,6; bir yıllık 53,1 milyar dolar olmuş. 12 ay içinde 213 milyar dolarlık özel sektörün döviz pozisyonu açığı var. 453 milyarlık bir dış borç var. Bunun da 308 milyar doları özel sektöre ait.

Nasıl oldu, biz niye böyle bir noktaya geldik?

Bu noktaya gelmemizi, 2002 yılı sonundan bu yana uygulanan ve ağırlıklı olarak spekülasyon dış kaynağa dayalı, içerde inşaat, emlak ve rant üzerinden yürüyen birikim stratejisinin artık tıkanmaya başlamasıyla açıklayabiliriz. Bu model iflas etmiş durumda. Bu modelden vazgeçemiyorlar yönetenler. Neden? Çünkü inanılmaz biçimde refaha alıştılar. Kar ve gelir elde etmeye başladılar. Bundan vazgeçmek istemiyorlar. İktidarı kaybettiklerinde ise sorgulanacaklarını biliyorlar. Bu nedenle iktidar bloku asla iktidarı bırakmak istemiyor. Bırakmadığı için de bir zamanlar neoliberalizm, neomuhafazakarlık diye başladığı süreç neotoriterlik olarak derinleşerek devam ediyor.

İzlenen ekonomi politikaları ile gelinen son noktaya bir bakalım. Makro düzeyde ekonomik kırılganlık endeksleri vardır. Özetle anlatmak istiyorum. Bunlardan biri finansal

kırılganlık endeksidir. Diğer mali kırılganlık endeksidir. Bütçe açığı, kamu borçlarıdır. Üçüncüsü dış kırılganlık endeksi. Cari açık, dış borçlar gibi. Bu üçünün oluşturduğu makro kırılganlık endeksi. Son 15 yıla bakın; 2001’de zirve yapmış, 2008’de zirve yapmış, 2017’de zirve yapmış. Bu Türkiye ekonomisinin çok hızlı biçimde krize evrilmekte olduğunu gösteriyor. Biraz önce söylediğim reel sorunları tartışmıyoruz bile. Bu arada borç stokları devasa biçimde artıyor. Bu artışı T. Varlık Fonu ile ilişkilendirmek istiyorum. Şöyle bir yaygın görüş var. Devlet daha iyi durumda, özel sektör daha kötü durumda. Evet, genel olarak bunu söyleyebilmek mümkün, ama çok da gerçekçi değil. Kamu borç stokları hesaplanırken kamu özel ortaklıkların koşullu doğrudan yükümlülükleri yok. Hazine garantileri yok.

Bütün bunları kattığımızda kamu borç rasyosu yüzde 46’yı buluyor. Yani kamu da aslında sanıldığı gibi iyi durumda değil. Giderek riski artıyor.

Artık Türkiye ekonomisinin para ihtiyacını özel sektör ya da bankalar dışarıdan borçlanarak sağlayamıyorlar. Bilançoları çok büyüdü. Mali kırılganlık arttığı için risk primleri yükseldi, faiz oranları yükseldi. Ekonomiye güven yok. Bu nedenle devlet elini taşın altına soktu. Dedi ki bundan sonra borçlanmayı ben yapacağım. Böylece artık cari açığın finansmanının yüzde 70’i spekülative parayla karşılanıyor. Bunun da yüzde 70’inden fazlasını devlet tahvilleri ve hazine bonosu karşılıyor. Yabancılar satılan tahvil ve bonoyla

karşılıyoruz. Özel sektör tıkanma noktasına gelmiş durumda. Bütün riski devlet üstleniyor. Bu da size kapitalizmde devletle kapitalist sınıfın nasıl örtüştüğünün, devletin sınıfsal karakterinin ne olduğunun kanıtıdır. Bu nedenle kamuda işlerin iyi gittiğini söylemek mümkün değil. Sermayeye sınırsız teşvikler veriliyor. Bu 19 firmaya verilen teşvikleri, hiçbir biçimde herhangi bir iktisat teorisiyle ilişkilendirebilmek mümkün değil. Köpük gittiğinde geriye posası kalıyor. Yüzde 5,6'lık bir cari açık. Sepet kurunun artışını söyleyeyim. 2018'in başından bu yana yüzde 9.

Bütün bu olumsuzluklar emekçilere nasıl yansıyor? Bölüşüm verilerine bakmak gerekiyor:

Türkiye'nin en zengin yüzde 1'i gelirin yüzde 23,4'üne el koyuyor. Aralarında Piketty'nin de bulunduğu bir araştırmadan bahsediyorum. Yüzde 1 yüzde 24'e el koyuyor. Daha önemlisi, birikmiş gelir, güç anlamında servete baktığımızda, en zengin yüzde 10'u yüzde 78'ine el koyuyor. 9,5 milyon sigortasız, 6 milyon işsiz, 1603 lira asgari ücret ve 1665 lira açlık sınırı. 5400 liranın üzerinde bir dört kişilik ailenin yoksulluk sınırı. 5 binin üzerine de çıkmış olabilir bu. Bir başka veri daha. TÜİK verisi, kendi hesaplamalarım. Türkiye'de hanelerin yüzde 60'ının evine aylık ortalama giren gelir miktarı tahmin edin ne kadar? 842 lira. Ortalama. Bu bazı illerde, Güneydoğu ve Doğuda kuşkusuz ki 842 liranın çok daha aşağısına düşüyor. Alın size başarı tablosu, alın size bir yükselen ekonomi, alın size gerçekliğin aslına ba-

karsanız kendisi.

Çok borçlu bir toplumuz artık. Biraz borç verilerinden bahsedeceğim. 2017 yılı sonu itibarıyla 3,6 trilyon liralık borcumuz var. Borç rasyosu yüzde 140'ı bulmuş durumda. Giderek de artıyor. Bunun 2,8 trilyon lirası özel ve hanelere ait. 453 milyar dolarlık 2017 yılı sonu toplam dış borç. Bunun yüzde 70'i, özel sektör borcu. Dış borçların milli hasılaya oranı yüzde 52. Kırılgan sayılan beş en kötü durumdaki ülkenin birinci sırasındayız. Haneler çok borçlu. Kurda kuşa borçları var.

Öyle bir noktadayız ki dış borçlara baktığınızda toplam dış borçlar, hani var ya bir şey dönüyor, artık konuşulmuyor. IMF'ye borç veren duruma geldik diye. 2003 yılında toplam dış borç 130 milyar dolarmış, şimdi 453 milyar dolar. Ve sevgili dostlarım, öyle bir noktaya gelmiş ki 3,5 kattan fazla kamu sektörünün dış borç stoku artmış. Dış borçları bu kadar patlatan şampiyon iktidarlarla karşı karşıyayız. Hem özelleştirme şampiyonu hem de iç-dış borçları patlatan bir şampiyon. Geriye dönük bir tarih yazıldığında bu 15-16 yıl borçlarla büyüyen bir ekonomi, fakat bir o kadar da batağa doğru giden bugün kaygısı nedeniyle geleceğin ortadan kaldırıldığı bir dönemden bahsediliyor.

Bir yabancı yazar Türkiye'deki durumu madendeki kanarya benzetmesi ile anlatıyor. Eskiden kömür madenlerine kanarya koyarlarmış. Kanarya gaz sızıntısından zehirle-

nip öldüğünde işçiler madeni terk ederlermiş. Türkiye’de de aslına bakarsanız özel sektörün dış borçları ve bu borçların çevrilememesi sorunu madendeki kanarya gibi. Sadece özel sektör değil. Belediyeler de çok borçlu. En borçlu belediyeye Bursa Büyükşehir Belediyesi ve en borçlu belediyelerin ilk beşi AKP’li. KİT’ler de çok borçlu. Geçmişte KİT’ler kamuya borçlanırdı, şimdi borçlarının yüzde 60’ı piyasalara. Bunların da çevrilmesi lazım, ama borçlanma maliyeti çok yüksek. CDS maliyeti çok yükselmeye başlamış. En yüksek olan ülkelerin başında Türkiye geliyor. Bu tesadüf değil.

AKP faiz oranlarını yüzde 6’da aldı, şimdi yüzde 15’e dayandı. Buna karşılık post-gerçeklik şunu söylüyor. Faiz kötüdür, faize karşıyız, faiz günahıdır. Öbür taraftan bütün mekanizma faizle yürüyor. Faizler bu kadar yükseldiği zaman borçlanma maliyetleri çok artıyor. Kur riski de çok fazla. Kur da almış başını gidiyor. 2013’lerde 2,15’ten dolar 4,19’u bile en son görmüştü. Bu kadar yüksek bir şey söz konusu olduğunda bir de FED’in bu yıl üç faiz artırımını yapacağını düşündüğümüzde, bir de liborun da yükselmesiyle özel sektörün kendini kurtarabilme, borçlarını çevirebilme, borcu yeniden yapılandırabilme şansı yok. Biraz teorik konuşuyorsunuz diyebilirsiniz, ama bunun somut belirtileri var. Semptomları var. Ülker ve Doğuş Grubu borçlarını yeniden yapılandırmak için her biri 6-7 milyar dolarlık bir yeniden yapılandırma istediler. Bu arada çok uyanıklar tabi, servetlerinin büyük bir kısmını dışarı çıkartmışlar. Harika değil mi? Milliyetçi, muhafazakar, bu ülkeyi hepimizden çok

seven insanlar, riski bizim üzerimize bırakıp tüymenin yollarını aramışlar. Bunlar tesadüf değil. Milyar dolarlardan bahsediyorum. Bunlar yeniden yapılandırıldığında, bunlara bankalar kredi verdiğinde sizce diğer firmalara, özellikle de döviz cinsinden ciddi borcu olanlara kredi kalacak mı? Onlar çok daha fazla sıkıntı içine girecek, ama bunu aşamayacaklar. Bunun için başka bir mekanizmaya ihtiyaçları var. İşte Varlık Fonunun kurulmasının asıl nedeni ortaya çıkıyor. Paralel bir hazine gibi. Borçlanma yetkisi, ipotek koyma, kredi verme yetkisine sahip. Her yetkiye sahip. Dokunulmazlar statüsünde bir fon diye başlık atmıştım bir yazımda. Asla dokunamıyorsunuz.

Paralel bir hazine ve 200 milyar dolara yakın bir kaynağı istediğiniz gibi kullanabiliyorsunuz. Öyle şeyler var ki... İşsizlik sigortası fonunun kaynaklarını, BES'in kaynaklarını kullanabilirsiniz.

2002 ile 2016 arasındaki 135 milyar dolarlık altyapı projeleri, köprüler, yollar, hava limanlarının tıkanan finansman yollarını buradan teminat göstererek siz üzerine alarak açabilirsiniz. Ki o projeler Türkiye'de dünyanın en büyük 42 küresel inşaat firmasını yarattı. Dünyada 250 tane var, 42'si Türkiye'de konuşlanmış durumda. Suriye'deki gelişmeleri (Afrin'in ardından) Cumhurbaşkanının bir danışmanı "biz Afrin'den karlı çıkacağız, çünkü Suriye'yi ve Afrin'i yeniden inşa konusunda çok büyük şansımız var" biçiminde değerlendirdi. Biz de o zaman aydık. Ama bu haber dahi

doğru değil. Bölgede yayınlanan gazetede yer alan bir röportajda şöyle söyleniyordu bir ay önce: “Zaten Suriye’deki projelerin tamamı dağıtılmış durumda. İhaleler Çinli ve Rus firmalara verildi”. Böylece Türkiye’den alsalar alsalar, örneğin Gaziantep’ten çimento, demir vs. alırlar. Söylemeye çalıştığım şey şu: Büyük alt yapı projelerinin sıkıntı içine girdiği bu süreçte T. Varlık Fonu aslında bu tür projeleri kurtarma operasyonunun önemli aracı olacak gibi görünüyor. Kamu borcu artırılmadan fon sağlanacaktır deniyor. Niye, çünkü bunlar TVF üzerinde gözükecek. Kamu üzerinde gözükmeyecek. Kamunun makyajını düzgün gösterecekler böylece. İstedığınız gibi düzgün gösterin, o makyaj sizi kurtarmaz. Gece yüzünüzü yıkadığınızda gerçek ortaya çıkar.

11 Eylül 2017’de torba yasayla şöyle bir hüküm koydular. TVF, Hazine’den kaynak sağlayabilir. Bir hazineden başka bir hazineye kaynak sağlayacağız. Hani Varlık Fonu işleri düzeltmek için vardı! Tam tersine mevcut kaynakları kullanmak üzere kurulmuş. Fon türev ürünler dahil her türlü aracı alıp satabilecek, kredi temin edebilecek. Kaynaklarını teminat gösterebilecek, rehin bırakabilecek. Varlıklarını satabilecek, borçlanabilecek.

Benimle çalışma yürüten bir tez öğrencimin örneğini vereyim. Devlet üçüncü havalimanı, biliyorsunuz 22 milyar avroya ihale etmişti. Şunu söyleyebilir bir süre sonra: “Bu havaalanının hisselerini fon aracılığıyla 40 milyar avroya

satın alıyorum.” Bu yapıldığında sizin bunu durdurmak için yapacağınız bir şey kalmıyor. Bunun kaynak aktarmak, güçlü olanı daha güçlendirmek ve tekelleri daha güçlendirmek dışında başka bir anlamı var mı? Bu önlenebilir mi? Mevcut haliyle hayır... Çünkü kendi kanunu dışında hiçbir kanuna tabi olmadığını söyledik. O kadar mükemmel bir araçla karşı karşıyasınız ki kurulması hedeflenen “yeni” ekonomik-siyasal rejimin en temel ayağını oluşturuyor. İsteddiği projeye stratejik ortak olabilecek. Yandaş firmalara finansal destek sağlayabilecek. Oligarşik bir iktidar bloğunu ekonomik ve siyasi yönden istediği biçimde güçlendirecek. Yapacağı işlemlerle ilgili Hazine Müsteşarlığının iznine tabi olmadığı gibi Sermaye Piyasası Kanunu’na da tabi değil. Menkul kıymetleştirme yapabilecek. Biliyorsunuz, bu kapitalizmin finansallaşma aşamasında bulduğu en parlak projelerden biridir. Dıdısının dıdısını satmak. Bir varlığınız var, menkul kıymet çıkarabiliyorsunuz, onun üzerinden başka bir menkul kıymet çıkarıyorsunuz, 10 kat büyütüyorsunuz. Fakat sonra bu balon patlıyor, ekonomi çökmeye başlıyor. Fon’un kuruluşunda verilen yetkilerle, fon yöneticileri ekonomiyi menkul kıymetleştirme üzerinden çok büyük bir krize de sokabilirler.

Bir yandan büyük rant ve kar sağlayan altyapı projelerinin finansman ihtiyacının karşılanması. Zordaki büyük şirketlerin borçlarının çevrilebilmesini temin edebilmek için ve bunu yaparken de sermaye dostu tekelleşmeyi daha da hızlandırmak için yapılmış bir operasyondan bahsediyoruz.

Bunun en somut örneği Doğan medya grubunun satışındaki o 675 milyon dolarlık kredinin Demirören grubuna Ziraat Bankası kaynaklarından verilmesiyle görülmüştür. Ziraat Bankası, TVF'nin kapsamındadır, denetim dışıdır. Muhtemelen Sayıştay tarafından denetlenemeyecek durumundadır. Bu, siyasal iktidar eliyle yapılan bir sermaye transferidir. TVF'nin Türkiye'nin geleceğini kurtarmasıyla, gelecek kuşaklara refah aktarmasıyla, ekonomik krizleri önlemesiyle ilgisi yoktur. Tamamen sınıfsal ve siyasal bir projedir. 2013 yılından bu yana başlayan çöküşle ilgili en son gelinen “yeni rejimin” kurulmasının vazgeçilemezlerinden biridir. Sabrınız için çok teşekkürler.

Ramazan Gürbüz: Prof. Dr. Mustafa Durmuş hocamıza çok teşekkür ediyoruz.

varlık fonu

n e d i r ?

- “Bizimki bir varlık fonu değil, bizimki açıkça ipotek fonu, yeni bir borçlanma mekanizması.”
- “Varlık fonu tamamen sınıfsal ve siyasal bir projedir.”
- “Bizim varlık fonu varlıktan değil, darlıktan doğmuş.”
- “Dışarıdan hazine borçlanamadığı için ‘Varlık Fonu’na borçlanma yetkisi verelim dediler.”
- “Dokunulmazlar sistemindeki varlık fonu paralel bir hazine gibi. Borçlanma, ipotek koyma, kredi verme yetkisine sahip bir A.Ş.”
- “Biz bu yapı aracılığıyla dışarıdan borçlanacağız.”
- “Varlık fonunun yaptığı en temel iş, varolan kaynakları bir borçlanma mekanizması olarak havuzda toplamak, havuzun yönetimini de saraya teslim etmek.”

14 Nisan 2018
Ankara

